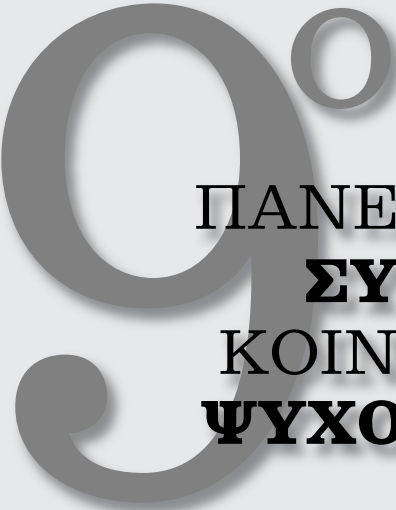

21-24 Νοεμβρίου 2013

Παλαιοκερασιά Φθιώτιδας
Δημοτικό Σχολείο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόγραμμα-Περιλήψεις

Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Ψυχολογίας
Κλάδος Κοινωνικής Ψυχολογίας της ΕΛ.Ψ.Ε.

21-24 Νοεμβρίου 2013

Παλαιοκερασιά Φθιώτιδας
Δημοτικό Σχοδείο

9^ο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Οργανωτικοί φορείς

Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Ψυχολογίας
Κλάδος Κοινωνικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας

Πρόεδρος

Στάμος Παπαστάμου

Επιστημονική Επιτροπή

Γεώργιος Αμπακούμκιν, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Αικατερίνη Γκαρή, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Τηλέμαχος Ιατρίδης, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*
Κωνσταντίνος Καφέτσιος, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*
Παναγιώτης Κορδούτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*
Αφροδίτη Μπάκα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Κλήμης Ναυρίδης, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Δέσποινα Σακκά, *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*
Ευαγγελία Φίγγου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Αλεξάνδρα Χαντζή, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*
Νικόλας Χρηστάκης, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Ξένια Χρυσόχου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Οργανωτική Επιτροπή

Άννα Μαντόγλου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*
Βασίλης Παυλόπουλος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Επικοινωνία

vranlor@psych.uoa.gr <Βασίλης Παυλόπουλος>
gprod@panteion.gr <Γεράσιμος Προδρομίτης>
<http://socpsy.pblogs.gr/>

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΜΠΤΗ 21 Νοεμβρίου

16:00 – 17:00	Υποδοχή, εγγραφές
17:00 – 17:30	Χαιρετισμοί, έναρξη
17:30 – 19:00	ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ <i>Αποδοχή των σύγχρονων μύθων για τη σεξουαλική επιθετικότητα και απόδοση ευθύνης σε θύματα βιασμού</i>
19:00 – 19:15	Διάλειμμα
19:15 – 20:45	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο σχολικό πλαίσιο
20:45 – 21:15	Ποτό
21:30	Δείπνο

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 Νοεμβρίου

09:30 – 11:30	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Διδακτορική έρευνα στην Κοινωνική Ψυχολογία: Δείγματα γραφής</i>
11:30 – 12:00	Διάλειμμα – καφές
12:00 – 14:00	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Κοινωνική Ψυχολογία του πολιτικού και του ιδεολογικού γίγνεσθαι</i>
14:00 – 17:00	Διακοπή εργασιών
17:00 – 18:30	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Μηχανισμοί και πραγματικότητες κοινωνικής επιρροής
18:30 – 19:00	Διάλειμμα – καφές
19:00 – 21:00	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Ψυχολογική παρέμβαση σε κοινωνικά ευαίσθητες καταστάσεις και ομάδες</i>

ΣΑΒΒΑΤΟ 23 Νοεμβρίου

09:30 – 11:30	ΣΥΜΠΟΣΙΟ <i>Οι ναζι στην κεντρική πολιτική σκηνή: Κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις της ρητορικής και των πρακτικών της Χρυσής Αυγής</i>
11:30 – 12:00	Διάλειμμα – καφές
12:00 – 14:00	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Ταυτότητες της ετερότητας</i>
14:00 – 17:30	Διακοπή εργασιών
17:30 – 19:00	ΣΥΜΠΟΣΙΟ <i>Ανατέμνοντας την οικονομική κρίση: Το κοινωνιοψυχολογικό βλέμμα πάνω στα αυτονόητα, ευνόητα και δυσνόητα μιας κατάστασης ολικής αταξίας</i>
19:00 – 19:30	Διάλειμμα – καφές
19:30 – 20:30	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Όψεις της οικονομικής σκέψης και συμπεριφοράς</i>
20:30	Μουσική βραδιά

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 Νοεμβρίου

09:30 – 11:30	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ <i>Συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις</i>
11:30 – 12:00	Διάλειμμα – καφές
12:00 – 14:00	ΣΥΜΠΟΣΙΟ <i>Σύγχρονες κοινωνικές συμπεριφορές της ελληνικής κοινωνίας και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις</i>
14:00 – 15:00	Γενικές συνελεύσεις της Ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Ψυχολογίας και του Κλάδου Κοινωνικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΜΠΤΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **16:00 – 17:00**

Υποδοχή, εγγραφές

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **17:00 – 17:30**

Χαιρετισμοί
Έναρξη των εργασιών του συνεδρίου

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **17:30 – 19:00**

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ *Αποδοχή των σύγχρονων μύθων για τη σεξουαλική επιθετικότητα και απόδοση ευθύνης σε θύματα βιασμού*

Αλεξάνδρα Χαντζή, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Προεδρεύει: Στάμος Παπαστάμου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **19:00 – 19:15**

Διάλειμμα

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **19:15 – 20:45**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο σχολικό πλαίσιο*

Προεδρεύει: Τηλέμαχος Ιατρίδης, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Συναισθηματική δέσμευση και συναισθηματική εξάντληση σε εκπαιδευτικούς σχολικών μονάδων με μαθητές Ρομά: Στερεοτυπικές αντιλήψεις και διαστάσεις στιγματισμού
Αικατερίνη Γκαρή, Κώστας Μυλωνάς, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα στερεότυπα μαθητών Γυμνασίου-Λυκείου για ομάδες προσδιορισμένες με βάση την καταγωγή
Κωνσταντίνος Παλάγκας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Άγγελος Μάρκος, Δέσποινα Σακκά, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η προκατάληψη των Ελλήνων έναντι των Αλβανών μεταναστών σε σχέση με την αναγκαστική συμφωνία ή διαφωνία με την πηγή και την επικέντρωση της προσοχής σε αυτήν
Νίκος Πλάκας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **20:45 – 21:15**

Ποτό

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **21:30**

Δείπνο

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Διδακτορική έρευνα στην Κοινωνική Ψυχολογία: Δείγματα γραφής*

Προεδρεύει: Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Χρήμα–τρόμος–αβεβαιότητα: Πειραματική διερεύνηση νέων διευκολυντικών παραμέτρων διαχείρισης σκέψεων θανάτου

Νάγια-Έρση Ασπίτη, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Θεωρία διαχείρισης τρόμου και επιπολιτισμικοί προσανατολισμοί γηγενών για τους μετανάστες

Γιώργος Τσουβέλας, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Αξιοποίηση αλγόριθμων εξόρυξης πληροφορίας στην ανάλυση κοινωνιοψυχολογικών ερευνητικών δεδομένων

Ευθαλία Μάσσου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Ενδείξεις πλουραλιστικής άγνοιας στις βιο-εξελικτικές προβλέψεις για τις στρατηγικές επιλογής ερωτικών συντρόφων και την ερωτική απιστία: Λανθασμένες εκτιμήσεις για τις ερωτικές επιλογές των άλλων ή στρατηγικές διαιώνισης του είδους;

Αντώνης Κατσουρός, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **11:30 – 12:00**

Διάλειμμα – καφές

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Κοινωνική Ψυχολογία του πολιτικού και του ιδεολογικού γίγνεσθαι

Προεδρεύει: Ξένια Χρυσοχόου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Η αναπαράσταση της παγκοσμιοποίησης και οι επικεντρώσεις της στο αντιληπτό οικονομικό επίπεδο, την πολιτική ταυτότητα και τις ιδεολογικές τοποθετήσεις για την κοινωνική ανισότητα και την πολιτισμική συνύπαρξη

Άρτεμις-Μαργαρίτα Γρίβα, Ξένια Χρυσοχόου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Νομιμοποίηση του συστήματος: Ιδεολογικοί προσδιορισμοί και κοινωνιακή πρόσληψη
Σοφία Γκουμάτση, Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Δεξιά/αριστερά ή παλιό κρασί σε καινούργιο βαρέλι: Ανικνεύοντας το αξιακό υπόβαθρο της πολιτικής συμπεριφοράς

Βασίλης Παυλόπουλος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Οι γνωστικο-κοινωνικές αναπαραστάσεις των σύγχρονων Ελλήνων για την έννοια «εξουσία»
Αφροδίτη Παπαϊωάννου-Σπυρούλια, Μάνος Τάκας, *City Unity College, Athens*

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **14:00 – 17:00**

Διακοπή εργασιών

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **17:00 – 18:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Μηχανισμοί και πραγματικότητες κοινωνικής επιρροής

Προεδρεύει: Αλεξάνδρα Χαντζή, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Πέρα από το σθένος των επιχειρημάτων και την κεντρικότητα της γνωστικής επεξεργασίας του μηνύματος

Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Παράγοντες διαμόρφωσης της δικαστικής κρίσης

Αναστάσιος Καντιάνης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Ποιος ερευνά τι, με ποιο μέσο, για ποιον, με τι αποτέλεσμα: Μελετώντας τα αρχεία μιας έρευνας για την «επικοινωνιακή συμπεριφορά» στην Ελλάδα το 1950

Ευαγγελία Κούρτη, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **18:30 – 19:00**

Διάλειμμα – καφές

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **19:00 – 21:00**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Ψυχολογική παρέμβαση σε κοινωνικά ευαίσθητες καταστάσεις και ομάδες*

Προεδρεύει: Στάμος Παπαστάμου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Το Χαμόγελο Του Παιδιού: Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Στέφανος Αλεβίζος, *Το Χαμόγελο του Παιδιού*

Φυσική κατάσταση και διατροφή σε κλειστή ελεγχόμενη δομή

Μαρουσώ-Κλειώ Παπαπέτρου, Δημήτριος Καλοχριστιανάκης, Χρυσουγή Βεργούλια, Παρασκευή Μαργαρίτη, Αλεξάνδρα Μπολολού, *Ίδρυμα Άσπρες Πεταλούδες*

Αρρώστια, θάνατος και πένθος στην παιδική ηλικία: Η εμπειρία της Μέριμνας από την παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα

Δανάη Παπαδάτου, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

ΣΑΒΒΑΤΟ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ *Οι ναζί στην κεντρική πολιτική σκηνή: Κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις της ρητορικής και των πρακτικών της Χρυσής Αυγής*

Οργανώνει και προεδρεύει: Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Κατασκευές της ιδεολογικής ακρότητας και «μειονοτικοποίηση» στην προεκλογική ρητορική της Χρυσής Αυγής

Ευαγγελία Φίγγου, Ιωάννα Μυλοπούλου, Αλεξάνδρα Μπιρμπίλη-Καραλέκα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Οι ναζί στην ΤV: Η ρητορική συντήρηση της ναζιστικής ιδεολογίας στον τηλεοπτικό λόγο πολιτευτών της Χρυσής Αυγής

Νίκος Μποζατζής, Μαρία Γκιούλη, Αγάπη Γλερίδου, Λιάνα Λάρδη, Βαγγέλης Ντόντης, Ηλιάνα Παπαγγελή, Αλεξία Παπαντωνίου, *Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Μετανάστες και υπηρεσίες υγείας: Η ακροδεξιά βία ως ανασχετικός παράγοντας της πρόσβασης σε αυτές

Αφροδίτη Μπάκα, Γεώργιος Κιτσαράς, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Αναχαίτηση της ακροδεξιάς: Δυνατότητες και όρια της Κοινωνικής Ψυχολογίας

Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **11:30 – 12:00**

Διάλειμμα – καφές

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Ταυτότητες της ετερότητας*

Προεδρεύει: Δέσποινα Σακκά, *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

«Δεν είμαστε ίσοι, αλλά δεν διαφέρουμε»: Διαδικασίες κοινωνικής σύγκρισης και εθνικά στερεότυπα

Τηλέμαχος Ιατρίδης, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Κοινωνικό πλαίσιο, διαμόρφωση στερεοτυπικών αντιλήψεων και η έννοια της ψυχολογικής ουσιοποίησης

Μαρίνα Ντάλλα, *Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής*

Σταμάτης Αντωνίου, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Διεργασίες συμπερίληψης και αποκλεισμού: Παράλληλη ανάλυση του λόγου μεταναστών και Ελλήνων πάνω στο νομοσχέδιο περί ιθαγένειας

Καδιανάκη Ειρήνη, *Πανεπιστήμιο Κύπρου*

Διαπραγμάτευση ταυτοτήτων στο λόγο γηγενών και μη για την ελληνική ιθαγένεια

Μαρία Ξενιτίδου, *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Μαρτίνα Σουρβίνου, Βίκυ Λέντζα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Αντώνης Σαπουνητζής, *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **14:00 – 17:30**

Διακοπή εργασιών

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **17:30 – 19:00**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ *Ανατέμνοντας την οικονομική κρίση: Το κοινωνιοψυχολογικό βλέμμα πάνω στα αυτονόητα, ευνόητα και δυσνόητα μιας κατάστασης ολικής αταξίας*

Οργανώνει και προεδρεύει: Στάμος Παπαστάμου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία: Ομοιότητες και διαφορές ως προς την εξήγηση της οικονομικής κρίσης

Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, Ξένια Χρυσοχόου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο*

Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Συστήματα αξιών και πολιτική τοποθέτηση ως προβλεπτικοί παράγοντες εξήγησης της οικονομικής κρίσης

Γεράσιμος Προδρομίτης, Ξένια Χρυσοχόου, Στάμος Παπαστάμου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Αντιμέτωποι με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Η επίδραση των κοινών δεινών, της πραγματικής και προσλαμβανόμενης ευαλωτότητας και των συναισθημάτων για την κρίση πάνω στις αντιδράσεις στα μέτρα λιτότητας

Ξένια Χρυσοχόου, Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **19:00 – 19:30**

Διάλειμμα – καφές

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **19:30 – 20:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Όψεις της οικονομικής σκέψης και συμπεριφοράς*

Προεδρεύει: Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Οικονομική πίεση, κοινωνική τιμωρία και επιθετική συμπεριφορά

Ρόμπερτ Μέλλον, Χαράλαμπος Κάβουρας, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Στάσεις έναντι του χρήματος σε συνάρτηση με τον καταναλωτισμό, τη ματαιοδοξία και τις ηθικές αξίες

Σταμάτης Αντωνίου, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Μαρίνα Ντάλλα, *Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής*

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **20:30**

Μουσική βραδιά

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις*

Προεδρεύει: Κωνσταντίνος Καφέτσιος, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού και συναίσθημα στην καθημερινή κοινωνική διάδραση
Κωνσταντίνος Καφέτσιος, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Ο αντίκτυπος του βαθμού σύγκλισης των εκτιμήσεων για το πάθος, την εγγύτητα και τη δέσμευση του ιδανικού και του πραγματικού ερωτικού συντρόφου, στην ικανοποίηση, το σεξ και τη διάρκεια τωρινών και περασμένων ανεπίσημων ερωτικών σχέσεων
Παναγιώτης Κορδούτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Ιστορίες έρωτα και αυτοβλαπτική συμπεριφορά: Σενάρια έρωτα, διάρκεια της στενής διαπροσωπικής σχέσης και αυτοβλαπτική συμπεριφορά

Μαρία Μπερή, Παναγιώτης Κορδούτσης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Ετερόφυλη Φιλία: Εστιάζοντας στη δυάδα

Μαρία Σφέτσα, Νικόλαος Χρηστάκης, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **11:30 – 12:00**

Διάλειμμα – καφές

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ *Σύγχρονες κοινωνικές συμπεριφορές της ελληνικής κοινωνίας και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις*

Οργανώνει και προεδρεύει: Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Αντιλήψεις των νεοελλήνων για το φαινόμενο της αυτοχειρίας

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Νικόλαος Ζυγούρης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις της αυτοχειρίας: Ανάλυση Εαυτού-Άλλου με την εγω-οικολογική μέθοδο

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Μαρία Κριεκούκη, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Παράγοντες κινδύνου της αυτοκτονικής συμπεριφοράς και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Μαρία Κριεκούκη, Νικόλαος Ζυγούρης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Το Μαγαζί των Αυτοκτονιών (Le Magasin des Suicides): Ανάλυση της παιδικής γαλλοβελγικής ταινίας για την οικονομική κρίση

Ιωάννα-Σταματίνα Παναγιωτακοπούλου, *Universita degli studi di Cassino, Italy*

Ανδρέας Ζαχαριάδης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **14:00 – 15:00**

Γενική συνέλευση της Ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Ψυχολογίας

Γενική συνέλευση του κλάδου Κοινωνικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας

ΠΕΜΠΤΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **17:30 – 19:00**

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ *Αποδοχή των σύγχρονων μύθων για τη σεξουαλική επιθετικότητα και απόδοση ευθύνης σε θύματα βιασμού*

Αλεξάνδρα Χαντζή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Η σεξουαλική επιθετικότητα ενάντια στις γυναίκες αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο με αυξητικές τάσεις, αλλά οι επίσημες καταγγελίες για σεξουαλική βία παραμένουν λιγότερες από τα πραγματικά περιστατικά, πιθανόν λόγω των στάσεων απέναντι σε δράστες και θύματα σεξουαλικής βίας. Κλίμακες για τη μέτρηση αυτών των στάσεων βασίζονται στην έννοια των «Μύθων για το Βιασμό», που ορίζονται ως περιγραφικές και κανονιστικές πεποιθήσεις που αρνούνται, υποτιμούν ή δικαιολογούν τη σεξουαλική βία ενάντια στις γυναίκες. Εφόσον στις μέρες μας η προκατάληψη και ο σεξισμός εκφράζονται λιγότερο με την αποκάλυψη, και περισσότερο με τη συγκαλυμμένη τους μορφή, οι Geger et al. (2007) κατασκεύασαν την κλίμακα Αποδοχής των Σύγχρονων Μύθων για τη Σεξουαλική Επιθετικότητα (AMMSA, ΑΣΜΣΕ) ως ακριβέστερη αποτύπωση των σύγχρονων, λιγότερο «κραυγαλέων» απόψεων σχετικά με το βιασμό και τη σεξουαλική επιθετικότητα. Η στάθμιση της ελληνικής εκδοχής της κλίμακας AMMSA ήταν το αντικείμενο της πρώτης έρευνας που παρουσιάζεται. Στη δεύτερη έρευνα εξετάστηκε κατά πόσο η ΑΣΜΣΕ διαφοροποιεί την απόδοση ευθύνης στο θύμα σε συνθήκες (σενάρια) βιασμού από οικείο ή άγνωστο δράστη. Στην τρίτη έρευνα έγινε χειρισμός της ταυτότητας δράστη (Ελληνας, αλλοδαπός) και θύματος (Ελληνίδα, αλλοδαπή) σε σενάρια βιασμού από οικείο δράστη και διερευνήθηκε ο ρόλος της ΑΣΜΣΕ και της ταύτισης με την εθνική ομάδα στην απόδοση ευθύνης στο θύμα. Η τέταρτη έρευνα εστίασε στο φαινόμενο της «αραίωσης» (dilution effect), σύμφωνα με το οποίο η ανάμειξη διαγνωστικών με μη διαγνωστικές πληροφορίες για πρόσωπα οδηγεί σε ηπιότερες κρίσεις. Τα τέσσερα σενάρια βιασμού περιελάμβαναν πληροφορίες για δράστη και θύμα (μόνο διαγνωστικές ή διαγνωστικές «αραιωμένες» με μη διαγνωστικές) και εξετάστηκε ο ρόλος της ΑΣΜΣΕ στην απόδοση ευθύνης στο θύμα. Η συζήτηση επικεντρώνεται στις σχέσεις μεταξύ της ΑΣΜΣΕ και άλλων προκατειλημμένων, σεξιστικών και συντηρητικών πολιτικών αντιλήψεων.

Πέμπτη 21 Νοεμβρίου, **19:15 – 20:45**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο σχολικό πλαίσιο*

Συναισθηματική δέσμευση και συναισθηματική εξάντληση σε εκπαιδευτικούς σχολικών μονάδων με μαθητές Ρομά: Στερεοτυπικές αντιλήψεις και διαστάσεις στιγματισμού

Αικατερίνη Γκαρή, Κώστας Μυλωνάς, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Διερευνώνται οι αντιλήψεις 115 εκπαιδευτικών δημόσιων Δημοτικών σχολείων που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ΕΣΠΑ «Εκπαίδευση μαθητών Ρομά» (2011-2013) σε τρεις ομάδες περιοχών της Αττικής: (α) Αγία Βαρβάρα, (β) Καματερό-Ανω Λιόσια-Ζεφύρι, και (γ) Ασπρόπυργος-Αχαρνές. Με τη βοήθεια ερωτηματολογίου, οι εκπαιδευτικοί απάντησαν σε 32 αυτοσχέδιες ερωτήσεις σχετικά με τα στερεότυπα προς μαθητές των ομάδων Ρομά και γενικού πληθυσμού, σε 14 αυτοσχέδιες ερωτήσεις σχετικά με το στίγμα, και στις κλίμακες Συναισθηματικής Οργανωσιακής Δέσμευσης (Allen & Meyer, 1990) και Επαγγελματικής

Εξουθένωσης (Maslach & Jackson, 1981). Τα δεδομένα αναλύθηκαν σχετικά με τις θετικές και αρνητικές στερεοτυπικές αντιλήψεις προς μαθητές των δύο φύλων για τις δύο ομάδες μαθητών, τις τρεις διαστάσεις συναισθηματικής εξάντλησης (συναισθηματική εξάντληση, προσωπική επίτευξη, αποπροσωποποίηση), τις έξι διαστάσεις στιγματισμού (ευλογοφάνεια, αντιλαμβανόμενη ικανότητα ελέγχου, κεντρικότητα, διάρκεια, αισθητικές ιδιότητες, επικινδυνότητα), καθώς και το βαθμό δέσμευσης των εκπαιδευτικών προς το σχολείο, ως μονοπαράγοντική διάσταση. Μέσω της πολυμεταβλητής ανάλυσης συναρτήσεων διακριτικής ισχύος, φαίνεται ότι 84% των περιπτώσεων των εκπαιδευτικών τοποθετείται στατιστικά στις ομάδες από τις οποίες προέρχεται, με εξαίρεση το 25% των εκπαιδευτικών της Αγίας Βαρβάρας και το 20% των εκπαιδευτικών σε Ασπρόπυργο-Αχαρνές. Φαίνεται ότι επανατοποθετούνται στατιστικά οι εκπαιδευτικοί στις «γεωγραφικές ομάδες» της μελέτης κυρίως ως προς το επίπεδο συναισθηματικής δέσμευσης προς το σχολείο, την επικινδυνότητα που αντιλαμβάνονται στο συνολικό πλαίσιο και τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που υιοθετούν, και επιπλέον σε συνδυασμό με τις διαστάσεις του στίγματος. Φαίνεται λοιπόν να διαμορφώνουν αρχικά ένα προφίλ αναγκών για τους εκπαιδευτικούς των συγκεκριμένων σχολείων που χαρακτηρίζεται από σταθερά κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία αναδεικνύουν επιτακτικά το αίτημα για παρεμβάσεις προς τις δύο ομάδες των μαθητών και προς τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, φαίνεται να αναδεικνύουν μια ποικιλία αναγκών, σε συνδυασμό με τη γεωγραφική ποικιλία κατοικίας των ομάδων μαθητών Ρομά, οι οποίες έχουν σημασία για την εφαρμογή ψυχολογικής συμβουλευτικής παρέμβασης.

Τα στερεότυπα μαθητών Γυμνασίου-Λυκείου για ομάδες προσδιορισμένες με βάση την καταγωγή Κωνσταντίνος Παλάγκας, *Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο* Άγγελος Μάρκος, *Δέσποινα Σακκά, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Η μελέτη επιχειρεί να διερευνήσει τα στερεότυπα νεαρών εφήβων για πέντε ομάδες που προσδιορίζονται με βάση την καταγωγή (Μικρασιάτες, Πόντιοι, Θρακιώτες, Βλάχοι, Σαρακατσάνοι). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από 100 αγόρια και κορίτσια της Β' Λυκείου από δύο σχολεία της Θεσσαλονίκης, τα οποία, σε ό,τι αφορά την καταγωγή των μαθητών, διέφεραν ως προς τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού. Ζητήθηκε από τους εφήβους να περιγράψουν τις πέντε ομάδες βάσει καταλόγου με θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά, ο οποίος κατασκευάστηκε για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Για τον εντοπισμό των διαφορών στην περιγραφή των πέντε ομάδων γενικά και ανάλογα με το σχολείο χρησιμοποιήθηκε η παραγοντική ανάλυση αντιστοιχιών, ενώ για την παραπέρα κατανόηση αυτών των διαφοροποιήσεων χρησιμοποιήθηκε η ιεραρχική ανάλυση σε συστάδες. Τα αποτελέσματα ενισχύουν την άποψη ότι οι έφηβοι μέσω της κοινωνικής κατηγοριοποίησης δομούν το κοινωνικό πλαίσιο, προσδιορίζουν τη θέση τους μέσα σε αυτό και δίνουν νόημα στις διομαδικές σχέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, οι διαφορετικές ομάδες καταγωγής τοποθετούνται σε διαφορετικές κοινωνικές θέσεις και αξιολογούνται με διαφορετικό τρόπο, περιγράφονται δηλαδή με όρους ανισοτιμίας ως προς την αστική ή αγροτική τους προέλευση και τον πολιτισμό που φέρουν. Τέλος, οι περιγραφές των μαθητών για την εσω- και εξω-ομάδα φαίνεται να αντανακλούν τις διαφορετικές σχέσεις μεταξύ των ομάδων, έτσι όπως γίνονται αντιληπτές.

Η προκατάληψη των Ελλήνων έναντι των Αλβανών μεταναστών σε σχέση με την αναγκαστική συμφωνία ή διαφωνία με την πηγή και την επικέντρωση της προσοχής σε αυτήν Νίκος Πλάκας, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 240 μαθητές του Λυκείου της Ερμούπολης στη Σύρο. Μετρήθηκε το επίπεδο προκατάληψης των υποκειμένων έναντι των Αλβανών μεταναστών. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο η προκατάληψη εξαρτάται από την αναγκαστική συμφωνία ή διαφωνία με

την πηγή και από τον τρόπο εστίασης σε αυτήν. Η πηγή αντιπροσωπευόταν από ένα κείμενο που ήταν είτε φιλικό είτε εχθρικό προς τους Αλβανούς μετανάστες. Στην περίπτωση που υπήρχε εστίαση στα μέλη της πηγής, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η αναγκαστική συμφωνία με μια εχθρική πηγή προς τους Αλβανούς μετανάστες αυξάνει σημαντικά το επίπεδο προκατάληψης των υποκειμένων, σε σχέση με την αναγκαστική συμφωνία με μια φιλική πηγή. Το ίδιο συμβαίνει στην περίπτωση αναγκαστικής διαφωνίας με μια φιλική πηγή. Στην περίπτωση που τα υποκείμενα είχαν εστιάσει στο περιεχόμενο της πηγής, οι μεταβλητές δεν είχαν επιπτώσεις στο επίπεδο προκατάληψης, πράγμα που σημαίνει ότι στην επιρροή του επιπέδου προκατάληψης η επίπτωση του «τι γράφει» εξαρτάται από την εστίαση του υποκειμένου στο «ποιος το γράφει». Κάνοντας ένα διαχωρισμό ανάμεσα στα υποκείμενα όσον αφορά το επίπεδο προκατάληψής τους βάσει του προ-τεστ, παρατηρείται ότι τα αρχικά «μη προκατειλημμένα» υποκείμενα επηρεάζονται πολύ πιο έντονα από τις ανεξάρτητες μεταβλητές όσον αφορά το επίπεδο προκατάληψής τους, ενώ τα «προκατειλημμένα» υποκείμενα δεν επηρεάζονται σχεδόν καθόλου. Μια εύλογη ερμηνεία του συγκεκριμένου αποτελέσματος θα ήταν ότι στις σημερινές συνθήκες πιο εύκολα στρέφεται ένας «μη προκατειλημμένος» προς την προκατάληψη παρά το αντίστροφο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Διδακτορική έρευνα στην Κοινωνική Ψυχολογία: Δείγματα γραφής*

Χρήμα–τρόμος–αβεβαιότητα: Πειραματική διερεύνηση νέων διευκολυντικών παραμέτρων διαχείρισης σκέψεων θανάτου

Νάγια- Έρση Ασπίτη, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Σύμφωνα με τη Θεωρία Διαχείρισης του Τρόμου (Terror Management Theory. Greenberg, Pyszczynski, & Solomon, 1986) ο βασικός τρόπος ρύθμισης της αγωνίας του θανάτου που προκαλείται στα υποκείμενα μέσω της συνειδητοποίησης της προσωπικής τους θνητότητας είναι η ενισχυμένη αφ' ενός υποστήριξη της ενδο-ομάδας στην οποία εκείνοι ανήκουν και η ενισχυμένη αφ' ετέρου απόρριψη ομάδων ή ατόμων που αντιτίθενται σε αυτή. Με αυτόν τον τρόπο καθιστούν τον εαυτό τους κομμάτι ενός συνεκτικού, μεγαλύτερου και σπουδαιότερου συνόλου μέσω του οποίου «τακτοποιείται» και νοηματοδοτείται ο κόσμος και οι ίδιοι αισθάνονται ανώτεροι και ασφαλείς. Τελευταίες έρευνες (Pyszczynski et al., 2013) προτείνουν την προσθήκη του χρήματος, όχι με την ιδιότητά του ως συμβόλου, στις αποτελεσματικές πηγές μείωσης του φόβου του θανάτου. Ωστόσο, ερευνητές (Van Den Bos et al., 2005) ισχυρίζονται ότι τα ευρήματα της TMT μπορούν να αποδοθούν στην αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο θάνατος, ιδωμένος ως μία κατάσταση (ακραίας) αβεβαιότητας, και όχι σ' αυτόν καθαυτόν τον φόβο που ο ίδιος, ως διακριτό και μοναδικό γεγονός, προκαλεί. Η παρούσα έρευνα εξετάζει: (α) την επίδραση της σκέψης του θανάτου στον αυτοπροσδιορισμό μέσω του έθνους, στην προσλαμβανόμενη εθνική ομοιογένεια και στην αξιολόγηση συντάκτη που αντιτίθεται στην εθνική ενδο-ομάδα, (β) τη λειτουργία του χρήματος ως μέσου μείωσης της επίδρασης αυτής, και (γ) την επίδραση επί των ίδιων μετρήσεων της σκέψης της αβεβαιότητας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι μολονότι ο χειρισμός της αβεβαιότητας έχει παρόμοια επίδραση με αυτόν του θανάτου (αν και σε σημαντικά μικρότερο βαθμό), ο τελευταίος διατηρεί τον ποιοτικά μοναδικό χαρακτήρα του. Το χρήμα φαίνεται να λειτουργεί ως σημαντικός ρυθμιστής και στις δύο συνθήκες.

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να διερευνήσει μέσα από ένα οιοσδήποτε πειραματικό σχεδιασμό την επίδραση της συνθήκης προεξάρχουσας θνητότητας στους επιπολιτισμικούς προσανατολισμούς των γηγενών προς τους μετανάστες, καθώς και τη διαμεσολαβούσα επίδραση του δεξιού αυταρχισμού και της κοινωνικής κυριαρχίας στην παραπάνω σχέση. Στη μελέτη συμμετείχαν 77 ψυχολόγοι (45 στην πειραματική ομάδα, 81,1% γυναίκες, ηλικία $31,4 \pm 4,76$ έτη). Χορηγήθηκαν μέσω Διαδικτύου τα εξής εργαλεία: Right Wing Authoritarianism Scale (Altemeyer, 1998), Κλίμακα Προσανατολισμών Κοινωνικής Κυριαρχίας (Pratto et al., 1994), Mortality Attitudes Personality Survey (Rosenblatt et al., 1989), Host Community Acculturation Scale (Bourhis et al., 1997) και ένα σύντομο δημογραφικό ερωτηματολόγιο. Η πειραματική ομάδα εμφάνισε συστηματικά υψηλότερους δείκτες στην περιθωριοποίηση και στην ομαδοποιημένη μορφή «αρνητικών» στρατηγικών επιπολιτισμοποίησης των μεταναστών (περιθωριοποίηση-διαχωρισμός), συγκριτικά με την ομάδα ελέγχου. Τα άτομα της ομάδας ελέγχου με χαμηλή βαθμολογία στον δεξιό αυταρχισμό εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα στις θετικές στρατηγικές επιπολιτισμοποίησης και συναλλακτικής εναρμόνισης, ενώ τα υψηλά επίπεδα δεξιού αυταρχισμού συνδέθηκαν με τον διαχωρισμό, τους ομοιοστατικούς και τους «αρνητικούς» προσανατολισμούς επιπολιτισμοποίησης, τόσο στην πειραματική όσο και στην ομάδα ελέγχου. Επιπλέον, τα άτομα της πειραματικής ομάδας με ισχυρό προσανατολισμό κοινωνικής κυριαρχίας εμφάνισαν συστηματικά υψηλότερα επίπεδα στην αφομοίωση, και στους ομοιοστατικούς πολιτισμικούς προσανατολισμούς των μεταναστών. Τα παραπάνω ευρήματα συνάδουν με διεθνή εμπειρικά δεδομένα (π.χ. Esses et al., 2001. Greenberg et al., 1990). Προτείνεται η επέκταση της μελέτης σε ευρύτερα δείγματα του πληθυσμού.

Αξιοποίηση αλγόριθμων εξόρυξης πληροφορίας στην ανάλυση κοινωνιοψυχολογικών ερευνητικών δεδομένων

Ευθαλία Μάσσου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Στην έρευνα αυτή μελετήθηκε αρχικά η δομή δύο κλιμάκων: η πρώτη περιελάμβανε τρεις διαστάσεις (συντηρητισμός, προοδευτισμός, θεσμικός φιλελευθερισμός) και η δεύτερη αφορούσε στην επιείκεια ή μη που η κοινωνία θα πρέπει να δείχνει απέναντι σε συγκεκριμένες πρακτικές. Στην επόμενη φάση της ανάλυσης, εφαρμόστηκαν αλγόριθμοι εξόρυξης πληροφορίας για την κατασκευή δέντρων αποφάσεων με εξαρτημένη μεταβλητή την επιείκεια που θα πρέπει να δείχνει η κοινωνία απέναντι στη χρήση φυσικής και συμβολικής βίας. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν οι διαστάσεις κοινωνικής νοοτροπίας και η αυτοτοποθέτηση των ερωτώμενων στην κλίμακα αριστερά-δεξιά του πολιτικού φάσματος. Η χρήση των συγκεκριμένων μεθόδων είναι αρκετά διαδεδομένη στη μηχανική μάθηση (machine learning) και την εφαρμοσμένη Στατιστική, είναι ωστόσο περιορισμένη στις κοινωνικές επιστήμες. Τα συμπεράσματα επιβεβαίωσαν την αρχική υπόθεση που έχει ανιχνευτεί και σε έρευνες της διεθνούς βιβλιογραφίας, καθώς διαφάνηκε ότι η επιείκεια απέναντι στη χρήση φυσικής και συμβολικής βίας υποβόσκει και στα δύο άκρα του πολιτικού φάσματος. Ζητήματα χρησιμότητας της συγκεκριμένης στατιστικής εφαρμογής, ως εναλλακτικής ή συμπληρωματικής προς ευρέως αντίστοιχες διαδεδομένες στην Κοινωνική Ψυχολογία, τίθενται και συζητούνται επί τη βάση των ευρημάτων της συγκεκριμένης έρευνας.

Ενδείξεις πλουραλιστικής άγνοιας στις βιο-εξελικτικές προβλέψεις για τις στρατηγικές επιλογής ερωτικών συντρόφων και την ερωτική απιστία: Λανθασμένες εκτιμήσεις για τις ερωτικές επιλογές των άλλων ή στρατηγικές διαιώνισης του είδους;

Ατώνης Κατσουρός, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Σύμφωνα με τη βιο-εξελικτική θεωρία, υπάρχει παραδοσιακή κοινωνική διάκριση μεταξύ των φύλων ως προς τις στρατηγικές επιλογής ερωτικού συντρόφου, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες εξέλιξης του ανθρώπινου είδους. Οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν διαφορετικές προτεραιότητες στην επιλογή συντρόφου, καθοδηγούμενες από αντίστοιχους βιο-ψυχολογικούς μηχανισμούς (Buss & Schmitt, 1993). Για παράδειγμα, οι άνδρες δίνουν προτεραιότητα στο ευκαιριακό σεξ, ενώ οι γυναίκες τείνουν να το απορρίπτουν. Επίσης, σημαντικότερο κριτήριο επιλογής για τους άνδρες είναι η εξωτερική ελκυστικότητα, ενώ για τις γυναίκες το κοινωνικό κύρος και η οικονομική διασφάλιση (Schmitt, 2003). Ακόμη, η εξελικτική θεωρία εκλαμβάνει τους άνδρες ως βιολογικούς εκπροσώπους της σωματικής απιστίας, ενώ τις γυναίκες της συναισθηματικής. Αντίθετα προς την παραπάνω θεωρία, οι κοινωνικές ψυχολογικές προσεγγίσεις εξετάζουν ατομικές διαφορές ως προς τις ερωτικές επιλογές εστιάζοντας στο ρόλο γνωστικών κοινωνικών μηχανισμών και της κοινωνικής επιρροής, παρά στην ενδοφυλική ομοιογένεια. Ένας μηχανισμός ενδο-ομαδικής επιρροής που έχει μελετηθεί, εμπλέκοντας φύλο και κοινωνικές νόρμες, είναι η πλουραλιστική άγνοια. Κατά το μηχανισμό αυτό, το άτομο έχοντας λανθασμένες προσλαμβάνουσες από τη δημόσια στάση και συμπεριφορά των άλλων, αισθάνεται ότι διαφέρει και δυσφορεί (Prentice & Miller, 1993). Η παρούσα μελέτη θα αποπειραθεί να διευρύνει την έννοια της πλουραλιστικής άγνοιας στις στρατηγικές επιλογής ερωτικού συντρόφου, συμπεριλαμβανόμενης της απιστίας. Στόχος της έρευνας είναι, αντιπαραβάλλοντας τις προβλέψεις της εξελικτικής θεωρίας προς εκείνες που απορρέουν από το μηχανισμό της πλουραλιστικής άγνοιας, να αναδείξει τους λόγους για τους οποίους φαίνεται να έχει επικρατήσει κοινωνικά η βιο-εξελικτική ερμηνεία σε ένα ζήτημα εγγενώς ευάλωτο προς κοινωνικούς ψυχολογικούς μηχανισμούς, όπως οι ερωτικές επιλογές.

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Κοινωνική Ψυχολογία του πολιτικού και του ιδεολογικού γίγνεσθαι

Η αναπαράσταση της παγκοσμιοποίησης και οι επικεντρώσεις της στο αντιληπτό οικονομικό επίπεδο, την πολιτική ταυτότητα και τις ιδεολογικές τοποθετήσεις για την κοινωνική ανισότητα και την πολιτισμική συνύπαρξη

Άρτεμις-Μαργαρίτα Γρίβα, Ξένια Χρυσοχού, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Με βάση τη θεωρία των Κοινωνικών Αναπαραστάσεων (Moscovici, 1961, 1976), η ΚΑ της παγκοσμιοποίησης μελετήθηκε σε τέσσερα δείγματα ελληνικού πληθυσμού, με στόχο να διερευνηθεί πώς η έννοια της παγκοσμιοποίησης, από αντικείμενο του επιστημονικού και δημοσιογραφικού λόγου, εξελίχθηκε σε κοινωνικό αντικείμενο σκέψης και επικοινωνίας. Η αναπαράσταση βρέθηκε να διακρίνεται σε τρεις οργανωτικές αρχές, δηλαδή το διεθνισμό, που τονίζει την παγκόσμια κυριαρχία και εκμετάλλευση, το μετασχηματισμό, που προβάλλει τις ευκαιρίες για παγκόσμια συνεργασία μπροστά στα παγκόσμια προβλήματα, και τον παγκοσμιοκεντρισμό, που τονίζει την παραγωγικότητα και τον εκσυγχρονισμό της εργασίας. Η πολιτική ταυτότητα, ως κοινωνιοψυχολογική επικέντρωση, βρέθηκε να διαμεσολαβεί τη σχέση του αντιληπτού οικονομικού επιπέδου και της ΚΑ της παγκοσμιοποίησης. Η αποδοχή του διεθνισμού αυξανόταν όσο μειωνόταν το αντιληπτό οικονομικό επίπεδο, εξαιτίας της αύξησης της αριστερής πολιτι-

κής τοποθέτησης. Η αποδοχή του μετασχηματισμού και του παγκοσμιοκεντρισμού αυξανόταν όσο αυξανόταν το αντιληπτό οικονομικό επίπεδο, εξαιτίας της αύξησης της δεξιάς πολιτικής ταυτότητας. Η ΚΑ της παγκοσμιοποίησης επικεντρώθηκε επίσης σε ένα σύνολο ιδεολογικών παραγόντων, οι οποίοι βρέθηκαν να ορίζουν και να εξειδικεύουν το ιδεολογικό πλαίσιο της πολιτικής ταυτότητας, και έτσι εξαφάνισαν την προβλεπτική ισχύ της τελευταίας στην ΚΑ. Οι τρεις διαστάσεις της ΚΑ της παγκοσμιοποίησης συνδέθηκαν με διαφορετικά ιδεολογικά πλαίσια. Στο Διεθνισμό, προβλεπτική ισχύ είχαν οι πεποιθήσεις για την οικονομική ανισότητα ως πηγή σύγκρουσης και για την πρόσπιση του δημοσίου συμφέροντος. Στο Μετασχηματισμό, προβλεπτική ισχύ είχαν η ιδεολογία της δίκαιης αγοράς και ο αναδιανεμητικός ρόλος του κράτους, ενώ στον Παγκοσμιοκεντρισμό ο πολιτισμός ως πηγή σύγκρουσης, η ιδεολογία της δίκαιης αγοράς και ο ρόλος του κράτους στον οικονομικό συντονισμό. Συζητούνται οι ιδεολογικές διαστάσεις της ΚΑ της παγκοσμιοποίησης και η σημασία των ευρημάτων για περαιτέρω έρευνα.

Νομιμοποίηση του συστήματος: Ιδεολογικοί προσδιορισμοί και κοινωνιακή πρόσληψη Σοφία Γκουμάτση, Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Πρωταρχικός στόχος αυτής της έρευνας ήταν να μελετήσουμε πώς η νομιμοποίηση του συστήματος συνδέεται με τον τρόπο που το κοινωνικό υποκείμενο αντιλαμβάνεται και ορίζει την έννοια της κοινωνίας. Παράλληλος στόχος ήταν να διερευνηθεί ο πολιτικά χρωματισμένος και ιδεολογικά ενεργός χαρακτήρας της νομιμοποίησης του συστήματος. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιήθηκαν μεταβλητές πολιτικής υφής, όπως ο πολιτικός κινισμός, η πολιτική συμμετοχή και η ηριμοδότηση της σύγκρουσης ή της συναίνεσης ως στρατηγικές επίλυσης των διαφορών στο κοινωνικό πεδίο. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτή των συνεντεύξεων με δομημένα ερωτηματολόγια στους χώρους διδασκαλίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 134 φοιτητές και φοιτήτριες διαφόρων τμημάτων ΑΕΙ της Αθήνας. Για τη διερεύνηση της νομιμοποίησης του συστήματος χρησιμοποιήθηκαν σύντομες εκδοχές του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας (Pratto et al., 1994) και της Δικαιολόγησης των Οικονομικού Συστήματος (Jost & Thompson, 2000), καθώς και μία κλίμακα δικαιολόγησης των πρακτικών της ελεύθερης αγοράς, βασισμένη σε εργαλείο του Jost και των συνεργατών του (Jost et al., 2003). Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τις πολιτικές συνέπειες της νομιμοποίησης του συστήματος και την ανάγκη διασύνδεσής της με ευρύτερους άξονες της κοινωνικής σκέψης.

Δεξιά/αριστερά ή παλιό κρασί σε καινούργιο βαρέλι: Ανικνεύοντας το αξιακό υπόβαθρο της πολιτικής συμπεριφοράς Βασίλης Παυλόπουλος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Αν και έχει κατά καιρούς αμφισβητηθεί, η κλασική διάκριση μεταξύ «δεξιάς-αριστεράς» ή «συντηρητικής-προοδευτικής» τοποθέτησης παραμένει επίκαιρη για τη μελέτη του πολιτικού λόγου (Jacoby, 1995). Εντοπίζονται δύο «διαχωριστικές γραμμές» μεταξύ των δύο πόλων: η αποδοχή των κοινωνικών ανισοτήτων και η διατήρηση του συστήματος, με τη δεξιά τοποθέτηση να αποκρίνεται καταφατικά στα παραπάνω διλήμματα, αντίθετα προς την αριστερά (Jost et al., 2009). Πιο πρόσφατα, η λεγόμενη «θεωρία των άκρων» αμφισβητεί τη γραμμικότητα των παραπάνω διαφορών υποστηρίζοντας μια καμπυλόγραμμη/πεταλοειδή σχέση (Faye, 2002). Η υποχώρηση του ρόλου των δημογραφικών παραγόντων στην πρόβλεψη της πολιτικής ψήφου, ενδεικτική μάλλον ατομικιστικής στροφής, ανοίγει το δρόμο για τη διερεύνηση των ατομικών διαφορών στις πολιτικές προτιμήσεις με βάση το αξιακό τους υπόβαθρο (Feldman, 2003). Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιούνται οι προσωπικές και οι πολιτικές αξίες ως προβλεπτικοί παράγοντες της πολιτικής συμπεριφοράς (όπως εκφράζεται μέσα από την πολιτική ψήφο και την πολιτική συμμετοχή). Αναμένεται ότι οι διαφορές μεταξύ αριστεράς/δεξιάς στις αξίες θα οργανώνονται γύρω από τα δύο κλασικά

διλήμματα περί αποδοχής των ανισοτήτων και διατήρησης του συστήματος. Επιπλέον, διερευνάται η ορθότητα της «θεωρίας των άκρων». Το δείγμα αποτέλεσαν περίπου 400 ενήλικες από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο Portrait Values Questionnaire (Schwartz, 2006) και απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με τις πολιτικές αξίες και την πολιτική αυτοτοποθέτηση (Schwartz et al., 2010), την πολιτική συμμετοχή (Vecchione et al., submitted) και το κοινωνικοδημογραφικό τους προφίλ. Σε γενικές γραμμές, τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την ερευνητική υπόθεση και διαψεύδουν τον ισχυρισμό περί ομοιότητας των πολιτικών άκρων όσον αφορά τις αξίες και την πολιτική συμμετοχή.

Οι γνωστικο-κοινωνικές αναπαραστάσεις των σύγχρονων Ελλήνων για την έννοια «εξουσία»
Αφροδίτη Παπαϊωάννου-Σπυρούλια, Μάνος Τάκας, *City Unity College, Athens*

Ένας από τους πιο ενδιαφέροντες σύγχρονους προβληματισμούς στο διεπιστημονικό πεδίο Κοινωνικής, Πολιτικής και Γνωστικής Ψυχολογίας αφορά στις γνωστικο-κοινωνικές αναπαραστάσεις του ατόμου για την έννοια «εξουσία». Μετά από εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση των ερευνητών σε πηγές των εν λόγω επιστημονικών πεδίων (Αγγελίδης, 2000. Chomsky, 1996, 2009. Dixon, 1981. Erdelyi, 1974. Hobbes, 2006. Locke, 2010. Milgram, 1974. Robertson, 2012. Rousseau, 2004. Van Dijk, 1985, 1997, 1999), διαπιστώθηκε το εξής: ενώ δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην έννοια της πολιτικής εξουσίας και στα παρεμφερή χαρακτηριστικά της, δεν αποσφηνίζονται οι παράγοντες που επιδρούν σε σημαντικό βαθμό στις ατομικές και συλλογικές προσλαμβάνουσες για την έννοια «εξουσία». Κύριος στόχος της παρούσας, εν εξελίξει, έρευνας είναι να διερευνηθούν οι παράγοντες διαμόρφωσης της έννοιας «εξουσία» ως δείκτες των αντίστοιχων γνωστικο-κοινωνικών αναπαραστάσεων των σύγχρονων Ελλήνων. Βάσει των έως τώρα προκαταρκτικών αποτελεσμάτων, προκύπτει ότι οι γνωστικο-κοινωνικές αναπαραστάσεις και οι σχετικές πεποιθήσεις των σύγχρονων Ελλήνων για την έννοια «εξουσία» φέρουν τρία άξια επισήμανσης χαρακτηριστικά: (α) είναι «συγκεχυμένες», (β) τείνουν να είναι «ομαδοποιημένες» και στη γραφική αναπαράστασή τους να αγγίζουν τα «ακρότατα», (γ) εάν υιοθετούσαμε έναν συμβολικό δείκτη για τον χαρακτηρισμό τους, αυτός θα ήταν το «αρνητικό πρόσημο» (Τάκας & Παπαϊωάννου, 2013α,β).

Παρασκευή 22 Νοεμβρίου, **17:00 – 18:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Μηχανισμοί και πραγματικότητες κοινωνικής επιρροής*

Παράγοντες διαμόρφωσης της δικαστικής κρίσης

Αναστάσιος Καντιάνης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Είναι ευρέως γνωστή η αναφορά στην ανεξαρτησία και αμεροληψία των δικαστών, η οποία κατοχυρώνεται στο σύνταγμα, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλα νομοθετικά κείμενα και αποτελεί στοιχείο του κράτους δικαίου. Σύμφωνα με τον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, κατά την άσκηση του λειτουργημάτων τους οι δικαστές υπόκεινται μόνο στο σύνταγμα και τους νόμους. Πώς όμως εφαρμόζονται αυτές οι αρχές κατά την πραγμάτωση του δικαιοδοτικού έργου, ιδίως κατά τη διαμόρφωση μιας δικαστικής κρίσης και απόφασης; Ποιοι είναι οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τη δικαστική κρίση; Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει λόγος για άστοχη δικαστική κρίση; Αποτελεί τελικά η δικαστική κρίση αποτέλεσμα αμιγούς εφαρμογής κανόνων δικαίου ή και άλλων επιρροών; Μπορεί να ενισχυθεί η ανεξαρτησία των δικαστών με την έρευνα των παραγόντων διαμόρφωσης της δικαστικής κρίσης;

Ποιος ερευνά τι, με ποιο μέσο, για ποιον, με τι αποτέλεσμα: Μελετώντας τα αρχεία μιας έρευνας για την «επικοινωνιακή συμπεριφορά» στην Ελλάδα το 1950

Ευαγγελία Κούρτη, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζονται και αναλύονται στοιχεία σχετικά με το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και τα αποτελέσματα μιας δημοσίευτης έρευνας με θέμα τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας στην Ελλάδα το 1950 και ειδικότερα την «επικοινωνιακή συμπεριφορά» των Ελλήνων. Τα στοιχεία προέρχονται από τα αρχεία του Γραφείου Εφαρμοσμένων Κοινωνικών Ερευνών (BASR) του πανεπιστημίου Columbia της Νέας Υόρκης το οποίο λειτουργούσε υπό τη διεύθυνση του Paul Lazarsfeld, ενός εκ των τεσσάρων «πατέρων» της επιστήμης της επικοινωνίας. Η έρευνα είναι μέρος ευρύτερης μελέτης που διεξήχθη από το BASR σε χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ για τους σκοπούς της Διεύθυνσης Διεθνών Ραδιοφωνικών Προγραμμάτων (IBD) τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και πολιτική συγκυρία και αποτελεί μια από τις πρώτες επιστημονικές μελέτες για τα ΜΜΕ στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματά της συνοψίζονται σε τέσσερις εκθέσεις προς το Υπουργείο, οι οποίες πληροφορούν για τις στάσεις απέναντι στα μέσα της εποχής (ραδιόφωνο, εφημερίδες, κινηματογράφος) στην Ελλάδα, αλλά και για τις στάσεις των Ελλήνων απέναντι σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ρωσία, η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία και η Ελβετία. Μέσα από την παρούσα ανακοίνωση επιδιώκεται, πέρα από μια πρώτη παρουσίαση των στοιχείων της παραπάνω έρευνας στην Ελλάδα, να συζητηθεί κυρίως το θέμα των ερευνών για τα ΜΜΕ που χρηματοδοτούνται από το κράτος για πολιτικούς σκοπούς, αλλά και τα διλήμματα και οι επιλογές των κοινωνικών ερευνητών που συμμετέχουν σε αυτές, έτσι όπως προκύπτουν μέσα από τη μελέτη των πρακτικών των συναντήσεων κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της υλοποίησης της έρευνας.

Πέρα από το σθένος των επιχειρημάτων και την κεντρικότητα της γνωστικής επεξεργασίας του μηνύματος

Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Διενεργήσαμε τέσσερις πειραματικές μελέτες (πάνω στο θέμα της ευθανασίας) εγχειρηματοποιώντας ως ανεξάρτητες μεταβλητές, εκτός από το σθένος των επιχειρημάτων του μηνύματος πειθούς και το καθεστώς της πηγής επιρροής, τον τρόπο με τον οποίο προκύπτει αυτό το τελευταίο (α) μέσω του ποσοστού στήριξης του μηνύματος, όπως προκύπτει από τις πληροφορίες που δίνει ο ερευνητής vs. από τις εκτιμήσεις των συμμετεχόντων), και (β) μέσω του πλειοψηφικού ή μειοψηφικού ποσοστού στήριξης vs. απόρριψης των επιχειρημάτων. Εγχειρηματοποιήσαμε επίσης ως ανεξάρτητη μεταβλητή την επεξεργασία του μηνύματος μέσω της χρήσης (ή όχι) της λίστας σκέψεων των συμμετεχόντων για το αντικείμενο που πραγματεύεται το μήνυμα. Τα ευρήματα έδειξαν ότι: (α) Όταν το καθεστώς της πηγής ορίζεται από το ποσοστό στήριξης που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στο μήνυμα, η μειοψηφική επιρροή υπερτερεί της πλειοψηφικής, ενώ όταν προκύπτει από το ποσοστό που αποδίδει ο ερευνητής στην πηγή συμβαίνει το αντίθετο. (β) Όταν το μειοψηφικό καθεστώς προκύπτει από τη διαφωνία της πλειοψηφίας με ένα ισχυρό κείμενο, η επιρροή του είναι μικρότερη από αυτήν που ασκείται όταν το μειοψηφικό καθεστώς προκύπτει από τη συμφωνία μιας μειοψηφίας με αυτό, αλλά και από την επιρροή που ασκεί ένα μήνυμα όταν συμφωνεί μαζί του μια πλειοψηφία ή διαφωνεί μια μειοψηφία. (γ) Η συστηματική επεξεργασία ενός μηνύματος (χρήση thought list) αυξάνει την επιρροή του όταν στηρίζεται από μια πλειοψηφία και χρησιμοποιεί ισχυρά επιχειρήματα, ή όταν στηρίζεται από μια μειοψηφία και χρησιμοποιεί ασθενή επιχειρήματα.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Ψυχολογική παρέμβαση σε κοινωνικά ευαίσθητες καταστάσεις και ομάδες***Το Χαμόγελο του Παιδιού: Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού**Στέφανος Αλεβίζος, *Το Χαμόγελο του Παιδιού*

Το διάστημα από το Νοέμβριο 2011 έως και το Μάιο 2012 το *Χαμόγελο του Παιδιού* συντόνισε το ευρωπαϊκό πρόγραμμα e-abc με στόχο τη διερεύνηση και διαχείριση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος δημιουργήθηκε το Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Εργαλείο για την Αντιμετώπιση του Σχολικού Εκφοβισμού, το οποίο είναι διαθέσιμο μέσω της ιστοσελίδας www.e-abc.eu. Το συγκεκριμένο cross media εκπαιδευτικό εργαλείο μπορούν να το χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί και να αφυπνίσουν συναισθηματικά τους μαθητές και τις μαθήτριες αναφορικά με το παιδί που εκφοβίζεται, το παιδί που εκφοβίζεται και το παιδί που παρατηρεί. Μέσα από το εργαλείο οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να επιλέξουν είτε την ιστορία του εκφοβισμού μέσα στο σχολικό περιβάλλον, είτε την ιστορία του εκφοβισμού μέσα από το Διαδίκτυο. Στη συνέχεια μπορούν να επιλέξουν τον χαρακτήρα από την οπτική του οποίου θα παρακολουθήσουν στην ιστορία και τελικά να επέμβουν στην εξέλιξη και λήξη της ιστορίας.

Φυσική κατάσταση και διατροφή σε κλειστή ελεγχόμενη δομήΜαρουσώ-Κλειώ Παπαπέτρου, Δημήτριος Καλοχριστιανάκης, Χρυσουγή Βεργούλια, Παρασκευή Μαργαρίτη, Αλεξάνδρα Μπολολού, *Ίδρυμα Άσπρες Πεταλούδες*

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της βελτίωσης της φυσικής και ψυχικής κατάστασης ατόμων με νοητική υστέρηση, δια βίου περιθαλπόμενων σε κλειστή ελεγχόμενη δομή ύστερα από την εφαρμογή τριών παρεμβατικών προγραμμάτων: της ειδικής φυσικής αγωγής, της χοροθεραπείας και της διατροφής. Σε σύνολο 12 ενήλικων με νοητική υστέρηση (6 άνδρες, 6 γυναίκες) εφαρμόσαμε και τις τρεις θεραπευτικές παρεμβάσεις με κύριο σκοπό τον περιορισμό του σωματικού βάρους και τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης. Ως κλίμακα αξιολόγησης της φυσικής κατάστασης χρησιμοποιήσαμε την Ευρωπαϊκή Δέσμη (Eurofit, 1988). Ως εργαλείο αξιολόγησης της ψυχικής διάθεσης των περιθαλπόμενων χρησιμοποιήσαμε το ερωτηματολόγιο Προφίλ Καταστάσεων Διάθεσης (POMS). Τέλος, για την αξιολόγηση του σωματικού βάρους χρησιμοποιήσαμε τον δείκτη Body Mass Index (BMI). Το πρόγραμμα είχε επίσημα διάρκεια. Πραγματοποιήσαμε τρεις συνολικά μετρήσεις, μία πριν την έναρξη του προγράμματος, μία στο εξάμηνο από την έναρξη του και μία στο τέλος του. Αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική βελτίωση της φυσικής κατάστασης των περιθαλπόμενων, καθώς και της ψυχικής τους διάθεσης ύστερα από την εφαρμογή του προγράμματος. Σημαντική είναι η εξατομίκευση του προγράμματος ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του κάθε ατόμου. Προχωρήσαμε στη συστηματική εφαρμογή του προγράμματος στο σύνολο των περιθαλπόμενων.

Αρρώστια, θάνατος και πένθος στην παιδική ηλικία: Η εμπειρία της Μέριμνας από την παροχή υπηρεσιών στην κοινότηταΔανάη Παπαδάτου, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Όταν ένα παιδί βιώνει οδυνηρές απώλειες ζωής, όπως τη σοβαρή αρρώστια ή το θάνατο αγαπημένου του προσώπου, συνήθως στρέφεται στο άμεσο περιβάλλον του για να στηριχθεί και να δώσει νόημα

σε εμπειρίες που ανατρέπουν τη ζωή του. Συχνά οι ενήλικες στέκονται αμήχανοι απέναντι στις ερωτήσεις του, παραγνωρίζουν το θρήνο του και φορές του «απαγορεύουν» την έκφραση της οδύνης του με αρνητικές επιπτώσεις για την ψυχική του υγεία. Εδώ και 19 χρόνια η *Μέριμνα*, μια αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία για τη φροντίδα παιδιών και οικογενειών στην αρρώστια και το θάνατο, επιδιώκει να παρέχει υπηρεσίες σε παιδιά που πάσχουν από μια απειλητική για την ασθένεια καθώς και σε παιδιά που θρηνούν το θάνατο αγαπημένου προσώπου. Ταυτόχρονα, στηρίζει οικογένειες, σχολεία και κοινότητες που βιώνουν καταστροφικά γεγονότα, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός κοινωνικού πλαισίου που αναγνωρίζει και ανταποκρίνεται με ευαισθησία στις ανάγκες των παιδιών αυτών. Στην παρουσίαση θα περιγραφεί το έργο της *Μέριμνας* και θα συζητηθούν κάποιες από τις προκλήσεις, τα εμπόδια και τις ευκαιρίες που αντιμετωπίζει στην ανάπτυξη υπηρεσιών στην κοινότητα. Σύντομες μαρτυρίες από γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές που βιώνουν τραυματικές απώλειες θα αναδείξουν τη στήριξη εκείνη που τους παρέχει τα εφόδια για να τις διαχειριστούν αποτελεσματικά και να τις εντάξουν στην ιστορία της ζωής τους.

ΣΑΒΒΑΤΟ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ *Οι ναζί στην κεντρική πολιτική σκηνή: Κοινωνιοψυχολογικές προσεγγίσεις της ρητορικής και των πρακτικών της Χρυσής Αυγής*

Οργανώνει και προεδρεύει: Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Η τελευταία δεκαετία χαρακτηρίστηκε –μεταξύ άλλων– από τη ραγδαία άνοδο των εκλογικών ποσοστών ακροδεξιών κομμάτων και την είσοδό τους στην κεντρική πολιτική σκηνή πολλών Ευρωπαϊκών χωρών. Παράλληλα, αναπτύχθηκε ένα σημαντικό ενδιαφέρον από την πλευρά κοινωνικών και πολιτικών επιστημόνων για τη μελέτη της πολιτικής και ιδεολογικής συγκρότησης αυτών των κομμάτων, αλλά και των παραγόντων που αυξάνουν την κοινωνική τους βάση και επιρροή. Σε αυτό το διάλογο η φωνή της Κοινωνικής Ψυχολογίας είναι προς το παρόν μάλλον ασθενική. Στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων των κοινωνικών ψυχολόγων παραμένουν οι «κανονικότητες» που διέπουν τις διομαδικές σχέσεις, ενώ ένα μεγάλο μέρος της κοινωνιοψυχολογικής έρευνας αντανάκλα την πεποίθηση ότι οι πιο σκοτεινές πλευρές του ρατσισμού ανήκουν στο παρελθόν (βλ. κλίμακες νέου ρατσισμού, εκλεπτυσμένες προκατάληψης, κλπ.). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι εργασίες που συνεισφέρουν στο παρόν συμπόσιο επιχειρούν να αξιολογήσουν θεωρητικά και εννοιολογικά εργαλεία της Κοινωνικής Ψυχολογίας, προκειμένου να διερευνήσουν τη ρητορική και τις πρακτικές της Χρυσής Αυγής. Συγκεκριμένα, οι δύο πρώτες παρουσιάσεις (Φίγγου, Μυλοπούλου, & Μπιρμπίλη-Καραλέκα και Μποζατζής & συν.) εστιάζουν στην πολιτική ρητορική της Χρυσής Αυγής, αναλύοντας τις ρητορικές πρακτικές και τα επιχειρηματολογικά αποθέματα που επιστρατεύονται προκειμένου αφενός να διεκδικήσει νομιμοποίηση και να αυξήσει την κοινωνική της επιρροή και αφετέρου να συντηρήσει το ιδεολογικό της στίγμα και την απόσταση από τους «ιδεολογικούς αντιπάλους» της. Η τρίτη παρουσίαση (Μπάκα & Κιτσαράς) αναλύοντας το λόγο μεταναστών αναδεικνύει πώς οι πρακτικές της Χρυσής Αυγής συνεπικουρούμενες από τη θεσμική μεταναστευτική πολιτική παράγουν και αναπαράγουν το φόβο και τον αποκλεισμό των μεταναστών από την παροχή υπηρεσιών υγείας. Τέλος, η τέταρτη παρουσίαση (Δικαίου) συζητά τη δυναμική, αλλά και τους περιορισμούς της προσπάθειας κατανόησης του φαινομένου της Χρυσής Αυγής μέσα από το φακό της κοινωνιοψυχολογικής θεωρίας.

Κατασκευές της ιδεολογικής ακρότητας και «μειοντικοποίηση» στην προεκλογική ρητορική της Χρυσής Αυγής

Ευαγγελία Φίγγου, Ιωάννα Μυλοπούλου, Αλεξάνδρα Μπιρμπίλη-Καραλέκα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Η παρουσίαση εστιάζει στη ρητορική της Χρυσής Αυγής πριν από τις εθνικές εκλογές του Μαΐου 2012, επιχειρώντας να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζει την ιδεολογική της ταυτότητα και τα όρια της ομάδας που εκπροσωπεί. Το θεωρητικό υπόβαθρο της μελέτης αποτελούν οι κοινωνιοψυχολογικές θεωρίες της Ρητορικής Ψυχολογίας και της μειονοτικής επιρροής, ενώ από τη ρητορική προσέγγιση αντλούνται και οι βασικές αρχές της ανάλυσης των κειμένων. Στην τελική φάση της ανάλυσης συμπεριλήφθηκαν 65 κείμενα από τη διαδικτυακή εφημερίδα και τα ιστολόγια της Χρυσής Αυγής που αναρτήθηκαν το διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου 2012. Η ανάλυση δείχνει ότι βασικό ρητορικό μέλημα των κειμένων αποτελεί η διαχείριση της μομφής της ιδεολογικής ακρότητας του κόμματος, καθώς και η διαπραγμάτευση των ορίων και της επιρροής της ενδο-ομάδας. Συγκεκριμένα, η ιδεολογική ακρότητα ανακατασκευάζεται ως ιδεολογική συνέπεια και ως αναγκαία απάντηση στις «ακραίες» τρέχουσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Αναφορικά με την πρόσβαση σε μηχανισμούς εξουσίας, η ενδο-ομάδα αναπαρίσταται ως «μειονοτική». Αναφορικά με την αντιπροσώπευση των λαϊκών συμφερόντων, ωστόσο, της αποδίδεται πλειονοτικό στάτους.

Οι ναζί στην TV: Η ρητορική συντήρηση της ναζιστικής ιδεολογίας στον τηλεοπτικό λόγο πολιτευτών της Χρυσής Αυγής

Νίκος Μποζατζής, Μαρία Γκιούλη, Αγάπη Γλερίδου, Λιάνα Λάρδη, Βαγγέλης Ντόντης, Ηλιάνα Παπαγγελή, Αλεξία Παπαντωνίου, *Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Σύμφωνα με πορίσματα της συναφούς εργογραφίας στο χώρο της πολιτικής επιστήμης, αλλά και των κοινωνικών επιστημών γενικότερα, τα φασιστικά/ναζιστικά πολιτικά κόμματα παρουσιάζουν συχνά την εξής οργανωτική ιδιορρυθμία: περικλείεται, οργανωτικά και πολιτικά, «κλίκες» (coteries), αποτελούμενες από θιασώτες και φορείς της πολιτικής ιδεολογίας του φασισμού/ναζισμού περιβάλλονται από «στοιβάδες» μελών ή απλών υποστηρικτών με κατά βαθμίδες διαρθρωμένη επίγνωση της «βαθιάς» (Billig, 1978) ιδεολογικής κατατομής του κόμματος. Αυτού του τύπου η οργανωτική δομή προέκυψε, προφανώς, ως μονόδρομος για τους ιδεολογικούς θύλακες του φασισμού/ναζισμού στην μετά το Ολοκαύτωμα πολιτική πραγματικότητα της Ευρώπης –αλλά και πέρα από αυτήν. Ωστόσο, μια τέτοια οργανωτική μορφή θέτει σοβαρά ζητήματα για την πολιτική ρητορική και παρουσία αυτών των κομμάτων, καθώς φέρνει σε σύγκρουση το μέλημά τους για τη διεύρυνση του κοινού απευθυνσής τους και το μέλημά τους για τη συντήρηση του φασιστικού/ναζιστικού ιδεολογικού πυρήνα της πολιτικής τους ιδεολογίας. Η παρούσα μελέτη εστιάζει σε περιστασίες τηλεοπτικής παρουσίας πολιτευτών της Χρυσής Αυγής κατά το διάστημα Απρίλη-Οκτώβρη 2012, δηλαδή πριν, κατά το μεσοδιάστημα και μετά τις εκλογικές αναμετρήσεις. Η ανάλυσή μας φωτίζει μερικούς από τους τρόπους με τους οποίους τα στελέχη αυτού του πολιτικού κόμματος προσανατολίζονται στη συνάφεια και διαχειρίζονται το διπλό ρητορικό δίλημμα κοινωνικής και πολιτικής λογοδοσίας που αντιμετωπίζουν: Πώς να απευθυνθούν σε πλατιά στρώματα εκλογικού κοινού μέσα από την άρθρωση ενός «ανώδυνου» πολιτικού λόγου, κλείνοντας ωστόσο το μάτι στον «οδυνηρό» ιδεολογικό πυρήνα της ναζιστικής ιδεολογίας.

Μετανάστες και υπηρεσίες υγείας: Η ακροδεξιά βία ως ανασχετικός παράγοντας της πρόσβασης σε αυτές

Αφροδίτη Μπάκα, Γεώργιος Κιτσαράς, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Αντλώντας από μια γενικότερη έρευνα για τη σχέση των μεταναστών με τις δομές παροχής υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα, η παρούσα εισήγηση συζητάει τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων με 11 συμμετέχοντες, άνδρες και γυναίκες, διαφόρων εθνικοτήτων με διάρκεια παραμονής στην Ελλάδα από δύο έως 11 έτη. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τους γνωστούς στη διεθνή βιβλιογραφία παράγοντες που δυσχεραίνουν την πρόσβαση και υποβαθμίζουν την ποιότητα των υπηρεσιών στις δομές υγείας για τους μετανάστες, δηλαδή τη γλωσσική επάρκεια, την ενημέρωση και εξοικείωση με τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος υγείας και την ύπαρξη ασφάλισης υγείας. Ανέδειξαν ωστόσο και δύο ιδιαίτερους παράγοντες που αποθαρρύνουν την πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα υγείας και αναφέρονται (α) σε καταστάσεις ανάγκης παροχής περίθαλψης μετά από ρατσιστικές επιθέσεις, που εγκυμονούν για τους μετανάστες τον κίνδυνο για εμπλοκή της αστυνομίας μέσω των υπηρεσιών υγείας, αλλά και (β) στο φόβο από τη μεριά των μεταναστών της αντιμετώπισης συμπεριφορών διάκρισης εντός των νοσοκομειακών μονάδων από το κοινό και το προσωπικό. Ο φόβος για την εμπλοκή της αστυνομίας και τις συμπεριφορές διακρίσεων, καθιστά –σύμφωνα με το λόγο των μεταναστών– δυσπρόσιτες τις υπηρεσίες περίθαλψης και επιτείνει τον κοινωνικό αποκλεισμό τους.

Αναχαίτιση της ακροδεξιάς: Δυνατότητες και όρια της Κοινωνικής Ψυχολογίας

Μαρία Δικαίου, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Αξιοποιώντας τις προηγούμενες εισηγήσεις, η τελευταία παρουσίαση συζητά –θέτοντας ερωτήματα– τις δυνατότητες και τα όρια της Κοινωνικής Ψυχολογίας να συμβάλει στην κατανόηση και αποδυνάμωση των φαινομένων που συνδέονται με την άνοδο της ακροδεξιάς.

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Ταυτότητες της ετερότητας*

«Δεν είμαστε ίσοι, αλλά δεν διαφέρουμε»: Διαδικασίες κοινωνικής σύγκρισης και εθνικά στερεότυπα

Τηλέμαχος Ιατρίδης, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Οι διαδικασίες κοινωνικής σύγκρισης είναι συνυφασμένες με τις κοινωνικές ταυτίσεις και παίζουν κεντρικό ρόλο στο σχηματισμό και τη χρήση στερεοτύπων, σύμφωνα ιδιαίτερα με τη θεωρία της αυτο-κατηγοριοποίησης. Η ευρύτερη παράδοση της κοινωνικής ταυτότητας κατανοεί τις διαδικασίες κοινωνικής σύγκρισης με όρους διαφοροποίησης μεταξύ των μελών διαφορετικών ομάδων (η ενδο-ομάδα ως «επαρκώς διαφορετική» από την εξω-ομάδα) ή/και με όρους διαβάθμισης των μελών διαφορετικών ομάδων (η ενδο-ομάδα ως ανώτερη/καλύτερη ή κατώτερη/χειρότερη από την εξω-ομάδα). Στην προτεινόμενη ανακοίνωση εξετάζονται οι δύο αυτοί τύποι κοινωνικής σύγκρισης σε σχέση με τα περιεχόμενα των εθνικών στερεοτύπων και τα πεδία αναφοράς των εκάστοτε κοινωνικών συγκρίσεων (τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν από πολιτισμικά, κατά τεκμήριο «μη συγκρίσιμα», χαρακτηριστικά, ως τις θέσεις των κρατών στο διεθνή καταμερισμό εργασίας). Η εξέτασή τους γίνεται υπό το πρίσμα της ευρύτερης συζήτησης για τη σκοπιμότητα ορισμένων τύπων κοινωνικής σύγκρισης έναντι άλλων, όπως η συζήτηση αυτή αποτυπώνεται στα τρέχοντα πολυπολιτισμικά/διαπολιτισμικά αιτήματα. Παράλληλα, η διαπραγμάτευση

του θέματος βρίσκεται σε διάλογο με επιμέρους υποθέσεις από τις γραμματείες του περιεχομένου των στερεοτύπων και των διομαδικών σχέσεων. Για τις ανάγκες της ανακοίνωσης αξιοποιούνται και παρουσιάζονται επιλεκτικά τα αποτελέσματα τριών εμπειρικών ερευνών για τα εθνικά στερεότυπα κατά την τελευταία επταετία.

Κοινωνικό πλαίσιο, διαμόρφωση στερεοτυπικών αντιλήψεων και η έννοια της ψυχολογικής ουσιοποίησης

Μαρίνα Ντάλλα, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

Σταμάτης Αντωνίου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που αφορούν κοινωνικές ομάδες διαμορφώνονται σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο με βάση τη γνώση και τις πληροφορίες που έχουν συσσωρευτεί από ποικίλες κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις. Ως ομαδικά φαινόμενα, καλλιεργούν την ιδέα ότι οι κατηγορίες έχουν ένα σύνολο «ουσιωδών» χαρακτηριστικών, τα οποία ερμηνεύουν στάσεις, συμπεριφορές και κοινωνικές σχέσεις (Χρυσοχόου, 2005. Yzerbyt, Rocher, & Schadron, 1997). Στην παρούσα εισήγηση επισημαίνονται και συζητούνται αφενός οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των Ελλήνων προς τον εαυτό τους και αφετέρου εκείνες των άλλων Ευρωπαίων προς τους Έλληνες, ειδικότερα κατά τα τελευταία έτη της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης (2009-2013). Η μελέτη των στερεοτυπικών αντιλήψεων των Ελλήνων προς τον εαυτό τους εδράζεται σε αξιολογήσεις ερευνών οι οποίες αναδεικνύουν τη διατήρηση αρνητικών πεποιθήσεων και χαρακτηριστικών («τεμπέλης», «αசυνεπής», «ανοργάνωτος», κ.ά.) (Γεώργας & συν., 2004. Dalla & Motti-Stefanidi, 2010. Gari, Dalla, & Antoniou, 2013). Βάσει των πεποιθήσεων αυτών και των κοινωνικο-οικονομικών, πολιτισμικών και άλλων συνθηκών της υφιστάμενης κρίσης, οι Έλληνες μετασχηματίστηκαν σε «εμπραγματοποιημένη» κατηγορία της οποίας έχουν αποδοθεί χαρακτηρισμοί του τύπου: «αναξιόπιστοι», «πρότυπο ανευθυνότητας», «απειλή», κ.ά. (Antoniades, 2012. Mylonas, 2012).

Διεργασίες συμπερίληψης και αποκλεισμού: Παράλληλη ανάλυση του λόγου μεταναστών και Ελλήνων πάνω στο νομοσχέδιο περί ιθαγένειας

Καδιανάκη Ειρήνη, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα ομιλία θα εστιάσει στην ανάλυση των διαδικτυακών σχολίων που αναρτήθηκαν από Έλληνες και μετανάστες σε ειδικό χώρο της ιστοσελίδας του Υπουργείου Εσωτερικών μετά την ανακοίνωση του νόμου περί ιθαγένειας και πολιτογράφησης μεταναστών, τον Μάρτιο 2010. Συγκεκριμένα, μέσω ποιητικής ανάλυσης εξετάζονται: (α) οι τρόποι με τους οποίους οι σχολιαστές αναπαριστούν τις έννοιες της ιθαγένειας, της υπηκοότητας και των σχετικών με αυτές εννοιών της εθνικής ταυτότητας και του εθνικού ανήκειν, και (β) οι τρόποι (π.χ. ουσιοποίηση, σημασιολογικά εμπόδια) μέσω των οποίων οι κοινωνικές αυτές αναπαραστάσεις δομούνται, ώστε να συμπεριλάβουν ή να αποκλείσουν τον Άλλο. Η ανάλυση δείχνει ότι οι αναπαραστάσεις των δύο ομάδων έχουν ανταγωνιστικό περιεχόμενο. Οι Έλληνες σχολιαστές διακρίνουν μεταξύ ιθαγένειας και υπηκοότητας, αναπαριστούν την ιθαγένεια με όρους φύσης, δεσμούς αίματος και καταγωγής και δίνουν έμφαση στην ομοιογένεια και τη συνέχεια του έθνους με εκτεταμένες ιστορικές αναφορές. Οι μετανάστες αναπαρίστανται ως οι ουσιωδώς διαφορετικοί Άλλοι, με σκοτεινά κίνητρα που απειλούν την εθνική κυριαρχία. Λίγοι σχολιαστές επικαλούνται ευρύτερες αναπαραστάσεις συμπερίληψης, όπως αυτή της ανθρωπίνης ταυτότητας, ή αναπαριστούν την υπηκοότητα ως τίτλο που αποκτάται μέσα από πολιτισμικές και εκπαιδευτικές πρακτικές. Από την άλλη, οι μετανάστες αναπαριστούν την υπηκοότητα ως δημοκρατικό δικαίωμα και ως έκφραση ισότιμης πολιτικής αναγνώρισης που τους παρέχει θεμελιώδη δικαιώματα ελεύθερης διακίνησης και εργασίας. Θα συζητηθούν οι επιπτώσεις αυτών των αναπαραστάσεων στη συνύπαρξη μεταναστών και Ελλήνων, καθώς και ο ρόλος της ιστοριογραφίας και της κοινωνικής κριτικής ως φορέων αλλαγής κοινωνικών αναπαραστάσεων.

Διαπραγμάτευση ταυτοτήτων στο λόγο γηγενών και μη για την ελληνική ιθαγένεια

Μαρία Ξενιτίδου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μαρτίνα Σουρβίνου, Βίκυ Λέντζα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τα τελευταία χρόνια στη δυναμική της Ελλάδας της μετανάστευσης προστίθενται οι προκλήσεις της καθημερινότητας στην Ελλάδα της κρίσης, δημόσιος λόγος που συνδέει την ανεργία με τη μετανάστευση, ακροδεξιός λόγος και ένας νέος νόμος για την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας (3838/2010). Η παρούσα ανακοίνωση διερευνά τις γραμμές επιχειρηματολογίας που αναπτύσσονται στο λόγο κατοίκων της Θεσσαλονίκης, γηγενών και μη, για την ιθαγένεια. Το εγχείρημα αντλεί εμπειρικά από μια έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις ($N = 18$) με άτομα που ζουν στη Θεσσαλονίκη και είναι γηγενείς (γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα, έχουν ελληνική καταγωγή και ιθαγένεια), είτε εγκαταστάθηκαν και ζουν στην Ελλάδα (με ή χωρίς ελληνική καταγωγή και ιθαγένεια) ($N = 22$). Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν και η ανάλυση των απομαγνητοφωνημένων κειμένων βασίστηκε στις αρχές της Ρητορικής Ψυχολογίας και της Κριτικής Λογοψυχολογίας. Έμφαση δόθηκε στις κανονικότητες στο λόγο των συμμετεχόντων, στις τοποθετήσεις και τις θέσεις τους, στις ρητορικές στρατηγικές και τις λειτουργίες τους στο λόγο και το εγχείρημα. Η ανάλυση ανέδειξε τη χρήση τόσο αντικειμενικών όσο και υποκειμενικών κριτηρίων για την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας από τους συμμετέχοντες και εστιάζει (α) στους τρόπους με τους οποίους τα κριτήρια αυτά κινητοποιούνται, (β) στις γραμμές επιχειρηματολογίας που διαμορφώνονται γύρω από αυτά, και (γ) στις λειτουργίες που επιτελούν οι γραμμές επιχειρηματολογίας που αναπτύσσονται.

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **17:30 – 19:00**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ *Ανατέμνοντας την οικονομική κρίση: Το κοινωνιοψυχολογικό βλέμμα πάνω στα αυτονόητα, ευνόητα και δυσνόητα μιας κατάστασης ολικής αταξίας*

Οργανώνει και προεδρεύει: Στάμος Παπαστάμου, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Το προτεινόμενο συμπόσιο παρουσιάζει μια σειρά ερευνητικών ευρημάτων που προέκυψαν από μελέτες του Εργαστηρίου Κοινωνικής και Πειραματικής Ψυχολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, οι οποίες διενεργήθηκαν διαδοχικά κατά την τελευταία τριετία (Νοέμβριος 2010-Νοέμβριος 2012), συνεχίζοντας να διενεργούνται και εντάσσονται σε ένα ευρύτερο ερευνητικό πρωτόκολλο στο οποίο, με πρωτοβουλία του Εργαστηρίου Κοινωνικής και Πειραματικής Ψυχολογίας, εμπλέκονται ερευνητές και από άλλες χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία και Πορτογαλία). Οι μελέτες αυτές επιχειρούν να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο το κοινωνικό υποκείμενο βιώνει, προσλαμβάνει και επεξεργάζεται τις νεοεισαχθείσες μεταβλητές της οικονομικής κρίσης, καθώς και πώς τις μεταλλάσσει σε «σταθερές» τις νεόδμητες καθημερινότητάς του, έτσι όπως αυτή οικοδομείται στην παρούσα συγκυρία. Η πρώτη ανακοίνωση εξετάζει τις ροιδοίτες και διαφορές μεταξύ Ελλάδας, Ιταλίας και Γαλλίας, όσον αφορά την αιτιολόγηση της οικονομικής κρίσης, και αποπειράται να αναδείξει τη χρησιμότητα αλλά και τα όρια της «διαπολιτισμικής» προσέγγισης στη δομή και το περιεχόμενο της δι-εθνικής κοινωνικής σκέψης. Η δεύτερη ανακοίνωση διερευνά την προβλεπτική ισχύ των προσωπικών αξιών και της πολιτικής τοποθέτησης ως προς επιμέρους άξονες «εξήγησης» της κρίσης, συζητώντας θέματα μελέτης των ιδεολογικών οργανωτικών αρχών θεμελίωσης ευρύτερων πολιτικών προσεγγίσεων του φαινομένου. Η τρίτη ανακοίνωση ασχολείται με τον πολυεπίπεδο προσδιορισμό των πολυώνυμων ατομικών αντιδράσεων στην οικονομική κρίση, μέσα από «αντικειμενικές» και «υποκειμενικές» επικεντρώσεις του κοινωνικού υπο-

κειμένου. Τα ερευνητικά ευρήματα των τριών ανακοινώσεων συζητούνται συνθετικά ως προς την χρησιμότητα της κοινωνιοψυχολογικής προσέγγισης για την κατανόηση της κρίσης, αλλά και ως προς την πιθανή ευκαιρία που αυτή προσφέρει για ανανέωση του μεθοδολογικού και θεωρητικού οπλοστασίου του κλάδου.

Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία: Ομοιότητες και διαφορές ως προς την εξήγηση της οικονομικής κρίσης *Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, Ξένια Χρυσοχόου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Οι εξηγήσεις της οικονομικής κρίσης από την κοινωνική σκέψη, πέρα από το να συνιστούν σχηματοποίηση των περισσότερο και λιγότερο διαδεδομένων συλλογιστικών στον κοινωνικό χώρο, αποτελούν σημαντικά υποστηρίγματα ευρύτερων ιδεολογικών επεξεργασιών σχετικά με το «τι» και «πώς» μέλλει γενέσθαι σχετικά με την κρίση. Παρουσιάζονται ευρήματα από την εφαρμογή του ερωτηματολογίου για τα αίτια της κρίσης σε συνολικό δείγμα 1.816 ανδρών και γυναικών άνω των 18 ετών από τις τρεις χώρες, οι οποίες αφενός υφίστανται την κρίση από διαφορετική αφετηρία, διαθέτοντας ξεχωριστές δυνατότητες αντίδρασης, αφετέρου βιώνουν την «κοινή μοίρα» της ύπαρξής τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι παραγοντικές αναλύσεις και η σύγκριση ομοιότητας των παραγοντικών δομών ανέδειξε τρεις κοινούς τύπους εξήγησης της κρίσης: «μειωμένη ανταγωνιστικότητα και κοινωνιακή παρακμή», «δυσλειτουργία χρηματοπιστωτικού συστήματος» και «μεθόδευση κύκλων εξουσίας». Επόμενες συγκριτικές αναλύσεις για τη δημοφιλία των επιμέρους αξόνων μεταξύ των τριών χωρών προσφέρουν χρήσιμο υλικό για τη συζήτηση σχετικά με τις λογικές και τα περιεχόμενα αναπαραστασιακής πλαισίωσης της κρίσης από τα επιμέρους «εθνικά υποκείμενα».

Συστήματα αξιών και πολιτική τοποθέτηση ως προβλεπτικοί παράγοντες εξήγησης της οικονομικής κρίσης

Γεράσιμος Προδρομίτης, Ξένια Χρυσοχόου, Στάμος Παπαστάμου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η διερεύνηση της σχέσης των προσωπικών αξιών με την αυτοτοποθέτηση κατά μήκος του πολιτικού συνεχούς «δεξιάς-αριστεράς» συνεχίζει κατά τα τελευταία χρόνια να έλκει το ενδιαφέρον των ερευνητών (ενδεικτικά: Feldman, 2003. Inglehart, 1995. Piurko, Schwartz, & Davidov, 2011), κυρίως όσον αφορά τον προσδιορισμό της δεύτερης από τις πρώτες. Στην παρούσα ανακοίνωση, πέρα από τη σχέση μεταξύ των δυο παραμέτρων της κοινωνικής σκέψης, εξετάζεται η προβλεπτική τους ισχύς επί διαφορετικών σκεπτικών εξήγησης της οικονομικής κρίσης. Τα ερευνητικά ευρήματα που παρουσιάζονται, προέρχονται από το πρώτο «κύμα» συλλογής δεδομένων στα τέλη του 2010, σε δείγμα 1.177 ανδρών και γυναικών, άνω των 18 ετών, από το λεκανοπέδιο Αττικής. Για τη μέτρηση των προσωπικών αξιών χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των 21 προτάσεων της European Social Survey (Schwartz, 2003) και για τη μέτρηση των εξηγήσεων της οικονομικής κρίσης το πρώτης μορφής σχετικό ερωτηματολόγιο της έρευνας (52 προτάσεις). Τα ευρήματα αναδεικνύουν διαφορική πρόβλεψη των περισσότερων διαστάσεων εξήγησης της κρίσης, τόσο από την πολιτική αυτοτοποθέτηση, όσο και από τις γενικές οργανωτικές αρχές των αξιών (συντήρηση-δεκτικότητα στις αλλαγές, αυθυπέμβαση-αυτοεξύψωση), ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι οι διαστάσεις εξήγησης που συγγενεύουν με την ηγεμονική οπτική (κοινωνιακή παρακμή, χρηματοπιστωτική δυσλειτουργία και υπερκατανάλωση) δεν προβλέπονται από την πολιτική αυτοτοποθέτηση. Τα ευρήματα συζητούνται όσον αφορά τον κανονιστικό χαρακτήρα και την εν μέρει άδηλη ιδεολογική φόρτιση των προσωπικών αξιών, αλλά και σχετικά με το ζήτημα της διασύνδεσης των επιπέδων ανάληψης στην κοινωνιοψυχολογική έρευνα και θεωρία.

Αντιμέτωποι με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Η επίδραση των κοινών δεινών, της πραγματικής και προσλαμβανόμενης ευαλωτότητας και των συναισθημάτων για την κρίση πάνω στις αντιδράσεις στα μέτρα λιτότητας

Ξένια Χρυσοχόου, Στάμος Παπαστάμου, Γεράσιμος Προδρομίτης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η έρευνα έγινε το 2011 στην Ελλάδα, σε μια περίοδο μεγάλης οικονομικής κρίσης, όταν καθημερινά γεγονότα συνέβαλλαν στη διαμόρφωση ενός μετασχηματιζόμενου και απειλητικού κοινωνικο-πολιτικού περιβάλλοντος. Η παρουσίαση αφορά την δομή των αντιδράσεων ενός δείγματος Ελλήνων ($N = 1.040$) απέναντι στη κρίση. Με βάση κοινωνιοψυχολογικές θεωρίες συλλογικής δράσης και σχετικής αποστέρισης υποθέσαμε ότι αυτές οι αντιδράσεις θα εξαρτώνται από την οικονομική κατάσταση των υποκειμένων, την αντίληψη που έχουν για τα κοινά δεινά, το αίσθημα ευαλωτότητας και τα συναισθήματα που νιώθουν απέναντι στη κρίση. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι άνθρωποι έχουν μια πληθώρα αντιδράσεων απέναντι στη κρίση που μπορεί να είναι από ριζοσπαστικές και βίαιες έως ατομικές λύσεις και κατάθλιψη. Αυτές οι αντιδράσεις διαφοροποιούνται σε σχέση με τη διαφορετική θέση των ανθρώπων, το αίσθημα ευαλωτότητας, τα διάφορα συναισθήματα και την αίσθηση των κοινών δεινών. Η πραγματική θέση των ανθρώπων δεν προβλέπει τις αντιδράσεις, αντίθετα το αίσθημα ευαλωτότητας είναι ένας σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας. Επιπλέον, η αίσθηση των κοινών δεινών προβλέπει τόσο ριζοσπαστικές δράσεις όσο και την κατάθλιψη. Τα συναισθήματα παίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόβλεψη αντιδράσεων. Ο θυμός είναι ένας σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας πολιτικής συμμετοχής και συλλογικής δράσης, ενώ ο φόβος και η ματαιώση προβλέπουν την κατάθλιψη. Τα θετικά συναισθήματα προβλέπουν επίσης συλλογική δράση, με εξαίρεση τις βίαιες πρακτικές. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν στα πλαίσια θεωριών πολιτικής συμμετοχής και συλλογικής δράσης.

Σάββατο 23 Νοεμβρίου, **19:30 – 20:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Όψεις της οικονομικής σκέψης και συμπεριφοράς*

Οικονομική πίεση, κοινωνική τιμωρία και επιθετική συμπεριφορά

Ρόμπερτ Μέλλον, Χαράλαμπος Κάβουρας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μέσω της πειραματικής ανάλυσης της συμπεριφοράς, έχει διαπιστωθεί ότι η τιμωρία καθώς επίσης και η εξάλειψη της ενίσχυσης δράσεων, θεμελιώνουν την ενισχυτική δύναμη ερεθισμάτων που παράγονται από επιθετικές δράσεις. Επομένως, όσο η αποκαλούμενη «οικονομική πίεση» εμπειρείται τιμωρία και εξάλειψη ενίσχυσης, θα αναμενόταν η κλιμακούμενη έντασή της να αντιστοιχεί με αυτή της επιθετικής συμπεριφοράς. Ωστόσο, στην παρούσα περιγραφική έρευνα με 266 ενήλικες δεν παρατηρήθηκε καμία συστηματική σχέση μεταξύ αυτοαναφερόμενων επιπέδων επιθετικής συμπεριφοράς (χρησιμοποιώντας το Aggression Questionnaire, Buss & Perry, 1992) και οικονομικής πίεσης σε περίοδο κρίσης (χρησιμοποιώντας το αυτοσχέδιο κλίμακα στην οποία οι συμμετέχοντες ανέφεραν τα ποσά αύξησης ή μείωσης στις οικονομικές τους δυνατότητες σχετικά με μια ποικιλία αναγκών και δραστηριοτήτων «τα τελευταία χρόνια»). Παράλληλα όμως, παρατηρήθηκε μια αρκετά ισχυρή ($r_s = .35, p < .001$) συσχέτιση μεταξύ επιπέδων επιθετικής συμπεριφοράς και του γενικού ιστορικού έκθεσης στην κοινωνική τιμωρία (History of Social Punishment Scale), όπως έχει παρατηρηθεί σε προηγούμενες έρευνες με πιο συγκεκριμένες μορφές επιθετικής συμπεριφοράς (σεξουαλική παρενόχληση, ομοφοβία, cyberbullying). Ίσως το πολύπλοκο φαινόμενο της «οικονομικής πίεσης» δεν είναι απαραίτητα τιμωρητικό. Η μείωση των εσόδων ως έναυσμα κατηγοριών περί προσωπικών ευθυνών, ανικανότητας, ή επώδυνων εκφράσεων απογοήτευσης, θα

μπορούσε κάλλιστα να αναθεωρηθεί και να λειτουργήσει ως πρόξενος συσπείρωσης, συνεργασίας, αλληλοκατανόησης και αύξησης κοινωνικών δραστηριοτήτων χαμηλού κόστους. Σε μια τέτοια περίπτωση, το επίπεδο επιθετικής συμπεριφοράς δεν αναμένεται να αυξηθεί· μπορεί ακόμα και να μειωθεί. Τότε, αντί να αποδίδουμε την φανερά αυξημένη επιθετικότητα στην εκάστοτε περίοδο κρίσης οικονομικο-πολιτικών συνθηκών, ίσως θα ήταν ωφέλιμο να αναλύσουμε και τη δική μας διαπροσωπική απόκριση στις συνθήκες αυτές.

Στάσεις έναντι του χρήματος σε συνάρτηση με τον καταναλωτισμό, τη ματαιοδοξία και τις ηθικές αξίες

*Σταμάτης Αντωνίου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαρίνα Ντάλλα, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής*

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το χρήμα υπερβαίνει κατά πολύ τον αμιγώς συναλλακτικό του ρόλο και συνιστά επίσης σύμβολο με υλική και ψυχολογική διάσταση, το οποίο συχνά διερευνάται υπό το πρίσμα των στάσεων/συμπεριφορών, των συναισθημάτων, καθώς και των ηθικών αξιών. Βασικό σκοπό της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η μελέτη των στάσεων εφήβων και ενηλίκων έναντι του χρήματος σε συνάρτηση με την καταναλωτική συμπεριφορά, τη ματαιοδοξία και τις ηθικές αξίες ως προς την απόκτηση και διαχείριση του χρήματος. Στο δείγμα συμμετείχαν 410 άτομα (195 έφηβοι και 215 ενήλικες), κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας. Για την αξιολόγηση των βασικών στόχων της μελέτης αυτής χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά εργαλεία: (α) Κλίμακα Διαμόρφωσης Στάσεων έναντι του Χρήματος, (β) Κλίμακα Προσανατολισμού προς την Κατανάλωση ως Αξία Υλισμού, και (γ) Κλίμακα Ματαιοδοξίας ως Χαρακτηριστικό της Καταναλωτικής Συμπεριφοράς. Τέλος, η Κλίμακα Ηθικής του Χρήματος χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση των αξιών απόκτησης και διαχείρισης του χρήματος. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, ο καταναλωτισμός, η ματαιοδοξία και οι αξίες που θεωρούν το χρήμα ως σύμβολο επιτυχίας συνδέονται θετικά με στάσεις βάσει των οποίων το χρήμα σχετίζεται με κοινωνική αναγνώριση, άγχος και ανασφάλεια. Επίσης, η διαχείριση και αποταμίευση των χρημάτων εμφανίζει συνάφεια με αξίες εξοικονόμησης και ορθολογικής χρήσης τους. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα δεν έδειξαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων ηλικιακών ομάδων, ενώ ως προς το φύλο φάνηκε ότι οι άνδρες –εν συγκρίσει προς τις γυναίκες– αποδίδουν μεγαλύτερη έμφαση στην υλική ευημερία, καθώς και στην αξία του χρήματος προς την κοινωνική αναγνώριση.

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **09:30 – 11:30**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ *Συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις*

Αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού και συναίσθημα στην καθημερινή κοινωνική διάδραση
Κωνσταντίνος Καφέτσιος, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Εξ ορισμού, η αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού συνδέεται με προκοινωνικά κίνητρα, τάση για συντροφικότητα και μεγαλύτερη κοινωνικότητα. Η παρουσίαση αυτή θα συζητήσει αποτελέσματα από πρόσφατες μελέτες για την επίδραση της αλλοκεντρικής κατασκευής στην κοινωνική διάδραση, ευρήματα που θέτουν τα όρια της γενικής αυτής κατανόησης σε ό,τι αφορά συναισθηματικού τύπου διεργασίες στην καθημερινή κοινωνική διάδραση. Σε πρώτη μελέτη ($N = 72$) με τη μέθοδο της καθημερινής δειγματο-

ληψίας περιστατικών στην Ελλάδα (μια χώρα με υψηλό αλλοκεντρισμό) βρέθηκε ότι τόσο το θετικό όσο και το αρνητικό σθένος της κοινωνικής διάδρασης συσχετιζόνταν με υψηλότερη προσοχή στο συναίσθημα του συνομιλητή. Σε δεύτερη μελέτη καθημερινής δειγματοληψίας περιστατικών ($N = 164$) στην Ελλάδα ο υψηλότερος χρόνιος αλλοκεντρισμός προέβλεπε χαμηλότερη προσοχή στα συναισθήματα του συνομιλητή και χαμηλότερη ικανοποίηση σε διαδράσεις που χαρακτηρίζονταν από υψηλότερο θετικό θυμικό σθένος. Το αντίστροφο παρατηρήθηκε σε διαδράσεις με υψηλότερο αρνητικό θυμικό σθένος. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων αυτών θα γίνει στη βάση διάκρισης ανάμεσα σε ιδεολογικές/συμβολικές και παραστατικές πλευρές της καθημερινής επικοινωνίας του συναισθήματος και το ρόλο του κοινωνικού πλαισίου σε διαδικασίες αντίληψης του συναισθήματος.

Ο αντίκτυπος του βαθμού σύγκλισης των εκτιμήσεων για το πάθος, την εγγύτητα και τη δέσμευση του ιδανικού και του πραγματικού ερωτικού συντρόφου, στην ικανοποίηση, το σεξ και τη διάρκεια τωρινών και περασμένων ανεπίσημων ερωτικών σχέσεων

Παναγιώτης Κορδούτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών*

Ο βαθμός σύγκλισης των προσδοκιών για τον ιδανικό ερωτικό σύντροφο με τις εκτιμήσεις για τον πραγματικό έχει αντίκτυπο στις εκβάσεις των σχέσεων. Η παρούσα έρευνα εξετάζει εάν οι αποστάσεις ανάμεσα στις προσδοκίες για τον ιδανικό και τις εκτιμήσεις για τον πραγματικό σύντροφο, ως προς την ένταση της εγγύτητας, του πάθους και της δέσμευσης σε τρέχουσες ή πρόσφατες σχέσεις, προβλέπουν ικανοποίηση, σεξ και διάρκεια σχέσεων. Στην έρευνα συμμετείχαν 210 άτομα (125 γυναίκες, 85 άνδρες), φοιτητές/τριες, μέσης ηλικίας 21 ετών. Αφού συμπλήρωσαν στοιχεία δημογραφικά και σχετικά με τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των σχέσεών τους, απάντησαν στις 45 ερωτήσεις του ΕΤΕΣ (Ερωτηματολόγιο Τριγωνικού Έρωτα του Στέρνμπεργκ, STLS) διατυπωμένες ως προσδοκίες για τον ιδανικό σύντροφο και ως εκτιμήσεις για τον πραγματικό της τρέχουσας ή της πιο πρόσφατης σχέσης. Επίσης, αποκρίθηκαν στο Ερωτηματολόγιο Εκτίμησης της Ικανοποίησης στη Σχέση (ΕΕΙΣ-RAS). Οι εκδοχές του ΕΤΕΣ για τον ιδανικό και τον πραγματικό σύντροφο αντισταθμίστηκαν, ενώ τυχαιοποιήθηκε η σειρά των λημμάτων τους. Βρέθηκε ότι στις τρέχουσες σχέσεις η μεγαλύτερη σύγκλιση ιδανικών προσδοκιών-πραγματικών εκτιμήσεων εγγύτητας προέβλεπε μεγαλύτερη ικανοποίηση από την σχέση. Οι αποστάσεις ιδανικών προσδοκιών-πραγματικών εκτιμήσεων δεν προέβλεπαν διάρκεια ή συχνότητα σεξουαλικών επαφών. Η εκπλήρωση της προσδοκίας για εγγύτητα ίσως αποτελεί τη σημαντικότερη προϋπόθεση για την άντληση ικανοποίησης από τη σχέση. Στις παρελθούσες σχέσεις, η μεγαλύτερη σύγκλιση ιδανικών προσδοκιών-πραγματικών εκτιμήσεων πάθους προέβλεπε μεγαλύτερη ικανοποίηση. Στη μετά τη λήξη της σχέσης εκτίμηση της ικανοποίησης, το μνημονικό ίχνος του πάθους, σε αντίθεση με την εγγύτητα και τη δέσμευση, ίσως να βαρύνει περισσότερο εφόσον μένει σχετικά ανεπηρέαστο από τις διαδικασίες διάλυσης της σχέσης.

Ιστορίες έρωτα και αυτοβλαπτική συμπεριφορά: Σενάρια έρωτα, διάρκεια της στενής διαπροσωπικής σχέσης και αυτοβλαπτική συμπεριφορά

Μαρία Μπερή, Παναγιώτης Κορδούτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Η θεώρηση περί Ιστοριών Έρωτα του Sternberg (2003) προτείνει ένα σύνολο 28 πρωτοτυπικών αφηγήσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τους ρόλους της στενής σχέσης. Αυτές διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες βάσει του είδους της σχέσης των συντρόφων που περιγράφουν (ασύμμετρες, αντικειμενός, συντονισμού, αφηγηματικές και τεχνοτροπίας) και περιλαμβάνουν πρωταγωνιστές- συντρόφους και δευτερογενείς-συντρόφους ή συμπρωταγωνιστές-συντρόφους, αντίστοιχα. Σκοπός της παρούσας μελέτης, που αποτελεί μέρος ευρύτερης έρευνας για τη σχέση των Ιστοριών Έρωτα με ριψοκίνδυνες για την υγεία συμπεριφορές, είναι η ανάδειξη των Ιστοριών και του είδους του ρόλου που προβλέπουν μακροήμευση και καλύτερη ψυχική υγεία για τους συντρόφους. Συμμετείχαν 140 ετεροφυλόφιλες γυ-

θαίκες. Αξιολόγησαν το βαθμό στον οποίο σενάρια σχέσεων βασισμένα στη θεωρία των Ιστοριών, περιέγραφαν την τωρινή/πιο πρόσφατη σχέση τους και την προηγούμενη. Παράλληλα, επέλεξαν το ρόλο κάθε σεναρίου που τις εξέφραζε περισσότερο και έπειτα αυτοαξιολογήθηκαν σε εργαλείο αυτοβλαπτικής συμπεριφοράς. Το τελευταίο αυτό εργαλείο ελέγχθηκε προηγουμένως για την εγκυρότητα και αξιοπιστία του, χορηγούμενο σε 50 γυναίκες, επιλεγμένες από διαφορετικό πληθυσμό με εξωγενές κριτήριο (κατάχρηση αλκοόλ), ώστε να φέρουν το προς μέτρηση χαρακτηριστικό. Τα αποτελέσματα αφενός επιρρωσαν την αξιοπιστία και εγκυρότητα του εργαλείου αυτοβλαπτικής συμπεριφοράς, αφετέρου έδειξαν ποιες ιστορίες είναι πιθανότερο να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη σε μια σχέση και καλύτερη ψυχική ισορροπία στους συντρόφους που συμμετέχουν σε αυτήν. Τα ευρήματα είναι συνεπή προς αυτά παλαιότερης έρευνας που επιβεβαίωσαν τη θεωρητική διάκριση των Ιστοριών σε προσαρμοστικές και μη προσαρμοστικές, βάσει της διάρκειας και της προσλαμβανόμενης ικανοποίησης από τη σχέση (Κορδούτης & Μπερής, 2007). Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να στραφεί σε πληθυσμό διαφορετικού φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.

Ετερόφυλη Φιλία: Εστιάζοντας στη δυάδα

Μαρία Σφέτσα, Νικόλας Χρηστάκης, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Θα παρουσιαστούν τα ευρήματα μιας έρευνας αναφορικά με την ετερόφυλη φιλία, η οποία αποτελεί μία νεοεξεταζόμενη (και στη χώρα μας) σχέση στο χώρο των οικείων διαπροσωπικών σχέσεων που αναδεικνύει ένα νέο τρόπο διαφυλικού σχετιζομένου. Προκειμένου να διερευνηθούν οι ιδιαιτερότητες της ετερόφυλης φιλίας, το ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάστηκε σε ετερόφυλες φιλικές δυάδες με τη μεθοδολογική καινοτομία της συλλογής δεδομένων και από τα δύο μέλη της δυάδας, αξιοποιώντας το εργαλείο των δισταυρουμένων συνεντεύξεων. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάθε ένας από τους δύο ετερόφυλους παρτενέρ κλήθηκε να δώσει τη δική του εκδοχή για την εμπειρία του μέσα στη συγκεκριμένη σχέση, διακρίνοντας την στις επιμέρους συνιστώσες της, απαντώντας δηλαδή στις στοχευμένες ερωτήσεις του οδηγού συνέντευξης. Έτσι, καλύφθηκαν πεδία της ετερόφυλης φιλικής εμπειρίας, όπως είναι η σύνταξη της σχέσης και οι παράγοντες διαμόρφωσής της, οι επιπτώσεις της σε ενδοψυχικό επίπεδο, το πράττειν της φιλίας, καθώς και η διαχείριση της κοινωνικής εικόνας της προς τα έξω. Το συλλεγόμενο πληροφοριακό υλικό, σε μορφή προσωπικών αφηγήσεων, όχι μόνο αναδεικνύει τις επιμέρους πτυχές αυτής της ιδιαίτερης διαπροσωπικής σχέσης, αλλά και επιτρέπει τη σύγκριση των αναπαραστάσεων κάθε παρτενέρ στα πλαίσια της εκάστοτε δυάδας: τη μελέτη της ταύτισης, της σύμπτωσης ή της απόκλισης αυτών ως προς τις παραμέτρους βίωσης, αφήγησης και «κατανόησης» της σχέσης. Τα πρώτα ευρήματα της έρευνας αφορούν στην ιδιαίτερη δυναμική της ετερόφυλης φιλίας, στις νέες δυνατότητες επικοινωνίας που προσφέρει μεταξύ των δύο φύλων, στις προκλήσεις που συνεπάγεται και στη διαχείρισή αυτών, καθώς και στα επίπεδα ικανοποίησης που εν τέλει επιφέρει στους ετερόφυλους παρτενέρ.

Κυριακή 24 Νοεμβρίου, **12:00 – 14:00**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ Σύγχρονες κοινωνικές συμπεριφορές της ελληνικής κοινωνίας και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις

Οργανώνει και προεδρεύει: Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, *Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Το συμπόσιο αποσκοπεί να παρουσιάσει έρευνες με θέμα την αυτοκτονική συμπεριφορά που προέκυψαν μετά την οικονομική κρίση σε έντονο βαθμό στην ελληνική κοινωνία, ως συνέπεια της άσχημης ψυχολογικής κατάστασης των Ελλήνων που βιώνουν την κρίση. Τα θέματα διερευνώνται με ερωτηματολόγια

και συνεντεύξεις, η δε ανάλυσή τους έγινε με το στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες SPSS και την ανάλυση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας των Zavalloni & Louis Guerin. Πώς διαμορφώνονται οι ελεύθερες απόψεις των ερωτώμενων, ποια είναι τα συναισθήματα που συνοδεύουν τις αναπαραστάσεις των ατόμων για την αυτοχειρία; «Θάνατος στην αυτοκτονία» είναι το μήνυμα της παιδικής ταινίας *Το Μαγαζί των Αυτοκτονιών* που δίνει ελπίδα για να βλέπουμε τις θετικές πλευρές της ζωής. Τέλος επισημαίνονται τρόποι πρόληψης και παρέμβασης για μια υγιή συναισθηματική κατάσταση των ατόμων.

Αντιλήψεις των Νεοελλήνων για το φαινόμενο της αυτοχειρίας

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Νικόλαος Ζυγούρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στις μέρες μας οι αυτοκτονίες στην Ελλάδα αποτελούν πολύ σημαντικό ζήτημα σε κοινωνικό επίπεδο. Οι συμπεριφορές αυτές προβάλλονται συχνά, τόσο από τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης, όσο και από διάφορες μορφές τέχνης. Προκειμένου να διερευνηθεί το φαινόμενο των αυτοκτονιών στην περίοδο της οικονομικής κρίσης διεξήχθη έρευνα σε 121 άτομα (77 γυναίκες και 44 άνδρες με μέσο όρο ηλικίας τα 20 έτη). Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, επαγγελματικά και μορφωτικά επίπεδα, σε μια προσπάθεια να αποτυπωθούν οι στάσεις και οι αντιλήψεις όλων των κοινωνικών ομάδων. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 13 κλειστού τύπου και 7 ανοικτού τύπου ερωτήσεις. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα των ερωτήσεων κλειστού τύπου, τα οποία διερευνήθηκαν μέσω του στατιστικού πακέτου για τις κοινωνικές επιστήμες SPSS. Με βάση τη στατιστική ανάλυση προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι γυναίκες και οι άνδρες μικρότερης ηλικίας και ανώτερου μορφωτικού επιπέδου γνωρίζουν το μέγεθος του προβλήματος, σε σχέση με τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου ($p < .05$). Το 52.1% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πιο ευάλωτους τους άνδρες στην εμφάνιση αυτοκτονικής συμπεριφοράς, σε αντίθεση με το 20.7% που θεωρούν πιο ευάλωτες τις γυναίκες, ενώ το 26.4% υποστηρίζουν ότι στην εμφάνιση αυτοκτονικής συμπεριφοράς δεν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο το φύλο του ατόχειρα, αλλά η συναισθηματική κατάστασή του. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η αυτοκτονικότητα, τόσο ως ιδεασμός, όσο και ως συμπεριφορά, σχετίζεται με ψυχοπαθολογικές διαταραχές. Εμφανίζεται με ιδιαίτερα υψηλή συχνότητα στους καταθλιπτικούς ασθενείς, σημείο το οποίο θίγεται επίσης από τους ερωτώμενους της μελέτης μας.

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις της αυτοχειρίας: Ανάλυση Εαυτού-Άλλου με την εγω-οικολογική μέθοδο

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μαρία Κριεκούκη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στην εισήγησή μας αναλύονται με την εγω-οικολογική προσέγγιση οι κοινωνικές αναπαραστάσεις ομάδας Νεοελλήνων για την αυτοχειρία. Τα ευρήματα της μελέτης διαφωτίζουν μέσα από τις απαντήσεις των ερωτώμενων την προσωπική άποψή τους για τον στοιχειώδη χώρο της κοινωνικής ταυτότητας του Εαυτού σε σχέση με την αλληλεπίδραση, τη συλλογική διάσταση (ομάδας ταύτισης και διαφοροποίησης) του Άλλου (αυτόχειρα) και σε προέκταση του κοινωνικού συνόλου. Οι ερωτώμενοι αποδίδουν συναισθήματα ικανοποίησης για τον Εαυτό, διότι δεν βρίσκεται στη θέση του επιτιθέμενου (ενάντια στον Εαυτό). Ο Άλλος θεωρείται «ψυχικά διαταραγμένος», «έντονα επιθετικός, αυτοκαταστροφικός». Αυτή είναι και η αντιπαράθεση μεταξύ Εαυτού και εξω-ομάδας. Οι ιδιότητες που προσδίδουν στον αυτόχειρα είναι «αγχώδες» και «ψυχικά, συναισθηματικά διαταραγμένο» άτομο, σε αντίθεση με τον Εαυτό που φέρεται ως «υγιής», «προσαρμοσμένος στο κοινωνικό σύνολο», «στηριζόμενος από την οικογένεια και τους φίλους». Τοποθετούν επίσης τα προβλήματα του αυτόχειρα ως οικογενειακά, ψυχολογικά, οικονομικά, προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων και κοινωνικής αλλαγής. Τέλος, τα υποκείμενα υποστηρίζουν ότι η αυ-

παρτοκνία αποτελεί μια παράδοξη λύση της σύμβασης του ατόμου με τη ζωή, αλλά συγχρόνως μια πράξη λύτρωσης για τον συναισθηματικά αδύναμο Άλλο.

Παράγοντες κινδύνου της αυτοκτονικής συμπεριφοράς και ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μαρία Κρικεούκη, Νικόλαος Ζυγούρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι παράγοντες που λειτουργούν αρνητικά στη ζωή του ατόμου έχουν σχέση με το άγχος της επιβίωσης, την ψυχοκοινωνική του κατάσταση, τα οικογενειακά προβλήματα. Στην εισήγηση αναλύονται τα παραπάνω, ενώ δίνεται έμφαση στην πρόληψη και την ψυχοκοινωνική παρέμβαση τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο. Οι ειδικές ομάδες πρόνοιας πρέπει να λαμβάνουν μέτρα πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς πρόληψης. Προτείνονται προγράμματα αντιμετώπισης του φαινομένου, ώστε οι επαγγελματίες υγείας να εκπαιδεύονται σε θέματα βίας, να αναγνωρίζουν και να συζητούν τις αυτοκτονικές τάσεις των ατόμων υψηλού κινδύνου, ώστε να προλαμβάνουν βίαιες καταστάσεις για τον ίδιο τους τον εαυτό. Στην εισήγηση παρουσιάζονται επίσης οι τρόποι παρέμβασης και οι παράγοντες κινδύνου της αυτοχειρίας βασισμένοι στις απαντήσεις των ερωτώμενων της μελέτης μας.

Το Μαγαζί των Αυτοκτονιών (Le Magasin des Suicides): Ανάλυση της παιδικής γαλλοβελγικής ταινίας για την οικονομική κρίση

Ιωάννα Σταματίνα Παναγιωτακοπούλου, Universita degli studi di Cassino, Italy

Ανδρέας Ζαχαριάδης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Η ταινία αναφέρεται στην ψυχολογία των ενηλίκων και των παιδιών προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας σε μια φανταστική χώρα του πλανήτη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, όπου οι ενήλικες κάτοικοι δεν επιθυμούν παρά τον θάνατο, τον οποίο αναζητούν στο μαγαζάκι των αυτοκτονιών. Αντιμετωπίζουν την καθημερινότητα με «αρνητικά συναισθήματα» και προτιμούν έναν «ιδανικό» θάνατο. Το μαγαζάκι προσφέρει κάθε είδος αυτοκτονίας για εκείνους που επιθυμούν το θάνατο. Όμως η γέννηση ενός χαρούμενου και χαμογελαστού μωρού ανατρέπει τα πάντα στη χώρα των αυτοκτονιών. Η ταινία αναλύεται με τη μέθοδο της ανάλυσης λόγου, της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας Εαυτού-Άλλου, τα δε αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι η επιρροή μιας μικρής ομάδας παιδιών αλλάζει αρχικά την ψυχοσύνθεση των συνομηλίκων τους. «Η μαγεία της μοίρας κάνει απρόβλεπτες στροφές». Στη συνέχεια ανακαλύπτουν νέους τρόπους σκέψης, αντιλήψεων για τη ζωή οι ενήλικες. Οι οποίοι άρχισαν να σκέπτονται τρόπους δράσης και αλληλεπίδρασης στην ομάδα. Ο «έρωτας» για τη ζωή δίνει ελπίδες για καλύτερες ημέρες. Η μαγεία της μοίρας είναι «η αγάπη» για τους κατοίκους αυτής της πόλης, «η αγάπη της ζωής», «απελευθέρωση», «ωραία ζωή» και «θάνατος στην αυτοκτονία» είναι το μήνυμα των παιδιών της ταινίας.

Κατάλογος Ομιλητών

Αλεβίζος Στέφανος

✉ stefanos.alevizos@hamogelo.gr

Αντωνίου Αλέξανδρος-Σταμάτης

✉ as_antoniou@primedu.uoa.gr

Αστρίτη Νάγια-Ερση

✉ nagiaastriti@gmail.com

Γκαρή Αικατερίνη

✉ agari@psych.uoa.gr

Γκουμάτση Σοφία

✉ sophiagkoumatsi@yahoo.gr

Γρίβα Άρτεμις-Μαργαρίτα

✉ art.m.gr@gmail.com

Δικαίου Μαρία

✉ mdikaiou@psy.auth.gr

Ζυγούρης Νικόλαος

✉ nikoszyg@yahoo.gr

Ιατρίδης Τηλέμαχος

✉ iatridis@fks.uoc.gr

Καδιανάκη Ειρήνη

✉ kadianaki.irini@ucy.ac.cy

Καντιάνης Αναστάσιος

✉ akantianis@yahoo.com

Κατσουρός Αντώνης

✉ tonykatsou@yahoo.com

Καφέτσιος Κωνσταντίνος

✉ k.kafetsios@psy.soc.uoc.gr

Κορδούτης Παναγιώτης

✉ pkord@otenet.gr

Κούρτη Ευαγγελία

✉ litsum@otenet.gr

Κριεκούκη Μαρία

✉ βλ. Ρήγα Αναστασία-Βαλεντίνη

Μάσσου Ευθαλία

✉ lina.massou@gmail.com

Μέλλον Ρόμπερτ

✉ mellon.robert@gmail.com

Μπάκα Αφροδίτη

✉ abaka@psy.auth.gr

Μπερή Μαρία

✉ maria-beri@hotmail.com

Μποζατζής Νίκος

✉ nikobo@cc.uoi.gr

Ντάλλα Μαρίνα

✉ marinantalla@yahoo.gr

Ξενιτίδου Μαρία

✉ mxenitid@alex.duth.gr

Παναγιωτακοπούλου Ιωάννα-Σταματίνα

✉ βλ. Ρήγα Αναστασία-Βαλεντίνη

Παπαδάτου Δανάη

✉ dpap@nurs.uoa.gr

Παπαπέτρου Μαρουσώ-Κλειώ

✉ asprespetaloudes@yahoo.gr

Παπαστάμου Στάμος

✉ spspsps3@gmail.com

Παυλόπουλος Βασίλης

✉ vpavlor@psych.uoa.gr

Πλάκας Νικόλαος

✉ nikolaosplakas@hotmail.com

Προδρομίτης Γεράσιμος

✉ gprod@panteion.gr

Ρήγα Αναστασία-Βαλεντίνη

✉ riga@psy.soc.uoc.gr

Σακκά Δέσποινα

✉ dsakka@eled.duth.gr

Σφέτσα Μαρία

✉ carriethe@yahoo.gr

Τάκας Μάνος

✉ manostakas@gmail.com

Τσουβέλας Γιώργος

✉ tsouvelasgiorgos@gmail.com

Φίγγου Ευαγγελία

✉ figgou@psy.auth.gr

Χαντζή Αλεξάνδρα

✉ alhantzi@yahoo.gr

Χρυσοχούου Ξένια

✉ xeniachr@panteion.gr

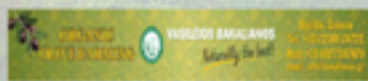

Χορηγοί

Δήμος Ξυλιδας

ΔΑΔΙΑΣ 10 & ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
ΑΘΗΝΑ, Τ.Χ. 11526
τηλ.: 210-3382045/6 • fax.: 210-3382008
e-mail: info@pediobooks.gr

εμπόρε ποτών & αναψυκτικών ειδών

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Ο.Κ. - ΣΠΙΝΑΚΙ Ο.Κ.

Ταχυδ. Π.Ο.Σ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΔΑΔΙΑΣ
τηλ.: 0210 33301 • fax: 0210 33373
www.021033301.gr • info@spiniakiok.gr
e-mail: info@spiniakiok.gr

Μίσην Γρηγορίου
www.mishen.gr

Πολιτιστικός και Εμπορικός
Σύλλογος Πολιτισμοφιλών Φιλολόγων
Τε Κερκίρας

Blue Holiday Hotel